

Glavni urednik
Marjan HorvatOdgovorni urednik
Ciril BrajerTelefona:
311-956, 313-942Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 317-298

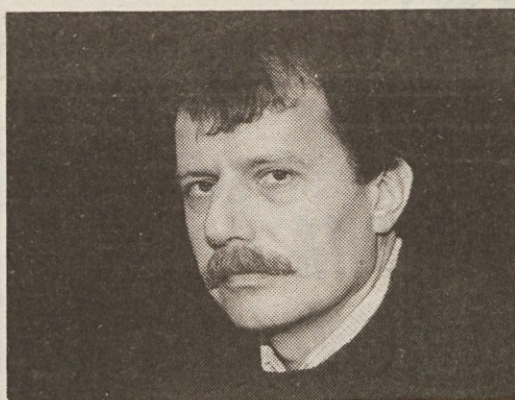
Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 30. oktobra 1992, št. 44, letnik 51, cena 90 SIT

SINDIKATI ZAHTEVAJO VEČ, KOT PONUJA ZAKON, VENDARLE MANJ, KOT SO DELAVCI USTVARILI

PRIŠLI LE TRIJE

Svobodni sindikati so povabili vse poslanske klube, saj so jim želeli predstaviti svoje amandmaje k lastninskemu zakonu.

Prišli so le predstavniki treh klubov. Že to govori, da je protestni shod pred skupščino več kot utemeljen.

Mile Šetinc iz LDS in član skupine avtorjev lastninskega zakona je sicer pohvalil »strpnost, preišljenost in politično zrelost« Svobodnih sindikatov pri snovanju amandmajev, »ki ne pomenijo zatekanja k utopičnim modelom«, toda potem je sledil ples okoli vrele kaše. Tista stara o argumentih in protiargumentih, o razmerju strankarskih moči v parlamentu in podobno...

Sledil je odločen protiudarrec Sonje Lokar iz SDP: »Naš klub bo podprl vse amandmaje in prav od odnosa do njih bo odvisen naš glas za zakon oziroma proti njemu.«

Tudi Primož Hainz, socialist, je podprl zahteve Svobodnih sindikatov: »Naša stranka ne dvomi, da so delavci še kako sposobni postati dobri lastniki in upravljalci, zagovarjamo pa tudi osnovno načelo, da odpravljanje starih krivic ne sme povzročati novih.«

POJASNILO IN OPRAVIČILO

V lanskim 40. številki DE smo na naslovni strani objavili fotografijo – sicer sposojeno z razstave umetniških fotografij, toda v povezavi z naslovom za prof. dr. Dušana Ferluga nesprijemljivo. Če je fotografija v povezavi z naslovom v omenjeni številki DE kakorkoli prizadela čast, dobro ime in ugled prof. dr. Dušana Ferluga oziroma njegove stroke, se mu uredništvo opravičuje.

Uredništvo DE

Teško je, ko gre za službo, hudo, ko gre za delo, če pa gre za lastnino, zna biti pravi hudič.

TERITORIALCI NAPADLI LOVCA NA GORJANCIH

Danes ena polna dvorana, če bo treba, bodo polne po vsej Sloveniji in ne zgolj na simbolni ravni.

Lojze je človek, rojen pod nesrečno zvezdo – vedno zakrije bisto. Tokrat napis, kako zares gre – MOŽE DAMO, TOVARN NE DAMO! TEKSTILKE

»Bučar je obljubil, da bodo amandmaji enakopravno obravnavani.«

POMEMBNEJŠA MEJA ALI NAŠI OTROCI?

Na 2. strani DE so delavci dvojezične šole v Lendavi ogorčeni nad ministrom, vlado, poslanci...

DE, sreda, 14⁰⁰

Danes, 28. oktobra se je pred slovensko skupščino dogajalo marsikaj zanimivega. Svoje so povedali Svobodni sindikati, pa ljubljanski in slovenski šolniki...

Po tem bi kajpak pričakovali, da bodo poslanci v treh zborih v republiški skupščini delali do decembrskih volitev vsaj toliko odgovorno, da ne bomo več ugotavljali, da sploh ne vedo, zakaj so poslanci.

O sprejemu zakona o lastninjenju danes v skupščini ni govora. Koordinacije bodo, usklajevanja. Po mnenju resnih poslancev v skupščini ta zakon ne bo sprejet pred volitvami. Počakati bo treba. Saj sedanjih poslancev ne bog ne nobena od strank ne bo razsvetlila, kaj je za slovenski narod in slovensko delavstvo dobro in kaj ni. Sedaj so na delu umazane predvolilne igre.

Marjan Horvat

DE na 15. strani
zahteva pojasnilo
predsedstva države
in vlade

OBRESTI IN DAVKI NAM PIJEJO KRI

Pobiranje davkov je najneposrednejša vez med državo in njenimi podaniki. Obstajajo sicer tudi druge »vezi«, vendar sta odmera in pobiranje davkov tisto stičišče oz. kritična točka, kjer se najbolj izraža, kar je država v svojem bistvu. Obraz, ki ga država na tak ali drugačen način kaže svojim državljanom, ko jim izterja davke, je njen najbolj pristen obraz. Vse drugo je bolj ali manj uglajena civilizacijska forma.

Poznamo izkušnje naših prednikov z davki; tudi takrat, ko niso imeli kje vzeti, da bi jih plačali. Zato ne preseneča, če naši ljudje državo ocenjujejo predvsem po tem, kakšne davke jim bo odmerila in kako jih bo izterjala.

Slovenski človek si je od svoje mlade države veliko obetal in jo tudi podprl, ko je to najbolj potrebovala. Priča koval je, da mu bo znala vrniti vsaj delček upanja, ki so mu ga pred njo pokopavale druge vladajoče države na slovenskih tleh.

Žal je država ostala država. Tuja ali domača, mlada ali stara. Pri davku ni več poezije in vzvišenih besed, država hoče svoje, pa naj bo, kar hoče; ali še huje, naj bo predvsem tisto, kar je dobro za državo, češ, državljanji se bodo že kako znašli.

Zakaj tako dolg uvod? Nemara zaradi tega, ker je Delavska zveza pri Slovenski ljudski stranki pravzaprav ena prvih sindikalnih organizacij, ki je ugriznila v kislino jabolko davkov (dohodnine) in povedala kaj misli o sedanem zakonu o dohodnini.

Delavska zveza predvsem trdi, da zakon o dohodnini omogoča, da država zajema davke in se bohoti na hrbtih tistih socialnih kategorij državljanov, ki bi jim morala vsaka socialna pravična država nuditi pomoč.

bila njena dolžnost poskrbeti tudi na področju negospodarstva za primernejšo organiziranost te dejavnosti. Delavska zveza se zavzema za sprejem zakona o obveznem izpolnjevanju kolektivnih pogodb!

● Tretja, najbrž ne zadnja, je zahteva za zaščito družbene lastnine. Dokler ne bodo dokončno uveljavljene lastninske pravice, se pravi v prehodnem obdobju, je družbeno lastnino mogoče zaščititi zgolj z notranjimi mehanizmi. To so sposobna storiti sindikalna vodstva, ki jim morajo poslovodni organi omogočiti vpogled v celotna izplačila osebnih dohodkov in drugih individualnih prejemkov, kakor tudi v celotno poslovanje podjetja in razvojno vizijo podjetja.

Sprejeti je treba ustrezní zakon o soupravljanju delavcev v podjetjih, tako da bodo le-ti vključeni v organe, kjer dejansko poteka upravljanje, in ne samo v posebni delavski organ, ki mu bodo stregli s filtriranimi informacijami. Sindikate je treba vključiti v soupravljanje.

Podkrepitev zahtev

Vsi, ki živijo od dela, se morajo zavedati, da je cena dela pri nas prenizka! To dejstvo še dodatno poslabšuje socialne razmere pri nas, saj imamo ob neracionalni porabi države, nespoštovanju ko-

Kolektivne pogodbe so svete

Na tiskovni konferenci dne 16. 10. 1992, ki sta jo vodila M. Karner-Lukač in Tit Turnšek, je Delavska zveza predstavila svoje poglede, strnjene v tri ključne zahteve:

● Državo je treba prisiliti k racionalnemu obnašanju, zato ji je potrebno zapreti vire, s pomočjo katerih prihaja do neupravičenih sredstev. Prebivalcem pa je treba omogočiti, da preživijo najprej sebe, šele nato državo.

Davkoplačevalec, ki po davčni napovedi za leto 1991 niso presegli letne davčne osnove v višini 219.972,00 SIT, naj se omogoči doplačilo dohodnine v šestih obrokih. Bruto osebni dohodki do višine izhodiščnega osebnega dohodka za vključno 6. tarifni razred po določenih SPKG niso predmet dohodnine. Za osebne dohodke, višje od tega mejnega zneska, pa naj se uvede progresivna obdavčitev.

● Drugo, nič manj pomembno vprašanje je izplačilo plač po kolektivnih pogodbah.

Čeprav gre za zapleteno problematiko, so pri Delavski zvezi dovolj jasni. Za izplačilo plač v podjetjih so odgovorna poslovodstva. V primeru, da le-ta ne uredničujejo pogodb, je SDK dolžna pregledati poslovanje podjetij in že v zgodnji fazi preprečiti morebitno nevestno upravljanje družbenega kapitala in neupravičeno odtokanje kapitala izven podjetij. Neodgovorna je vladna odpoved SKP za negospodarstvo, saj bi

ektivnih pogodb, anarhičnem stanju na področju zaščite družbene lastnine še celo dela, ki je popolnoma nevspodbudna za ustvarjanje kakršnekoli nove vrednosti. Če k temu dodamo še primere, ko delavci v nekaterih podjetjih po tri in več mesecev niso prejeli plač, potem je seveda skrajni čas, da o teh rečeh pričnemo resno razmišljati, predvsem pa ukrepati.

Ostro kritiko si zasluži tudi ministrstvo za delo oz. njegov sklad za aktivno politiko zaposlovanja. Predstavniki Delavske zveze pri Slovenski ljudski stranki so menili, da se sredstva iz omenjenega sklada uporabljajo nenamensko. Omenjeni so bili primeri (Iskre Avtomatike in Tomosa), kjer so sredstva sklada za aktivno politiko zaposlovanja uporabljali zato, da so podjetja, ki so se znašla v težki finančni situaciji, lahko izplačala osebne dohodke. Takšno ravnanje ministrstva za delo Delavska zveza zavrača, saj se pri takšnem obnašanju mešata socialni in ekonomski element politike. Kupovanje socialnega miru ni način reševanja hudih socialnih razmer, v katerih se je znašel dobršen del zaposlenih.

Za konec le še misel: Ni pomembno, katera sindikalna organizacija opozarja na našete probleme. Pri tem ne gre za nikakršno politično prepričanje, ampak preprosto za položaj delavcev. Zanje ni pomembno, kdo kaj predlaga, ampak le, koliko lahko predlagano izboljša njihov položaj.

Magenta

Gospa Lavtižar-Beblerjeva je sicer zelo simpatična gospa in poslanka, ki zna v skupščini povedati marsikakšno umirjeno in modro. To pa seveda sploh ne pomeni, da mora biti zaradi tega imuna za kakšen palec navzdol. Gospa Lavtižar-Beblerjeva, ki se je odločila kandidirati za šefinjo države – in ker je to storila, lahko upravičeno domnevamo, da to tudi želi postati – si je te dni privoščila nekakšno »špegljanje«. To sicer še ni nujno povod za sumničenje o njeni modrosti, je pa dokaz, da tudi nežni spol v politiki pozna udarce pod pasom.

Do takšnega udarca prav lahko pride po nesreči ali nehoti, trdijo tisti, ki se spoznajo na boks. Dostikrat pa tudi zato, ker boksarju zmanjka drugega orožja; in tedaj rad useka tudi mimo, tja kjer utegne biti nedovoljeno boleče.

Gospa Lavtižar-Beblerjeva se je torej te dni spravila nad svojega velikega tekmeča Milana Kučana s prijemom, ki so

Med noge

ga začeli prakticirati krščanski demokrati in njihovi najbližji zavezniki. Ker pri Kučanu ne morejo najti nič posebnega pokvarljivega iz današnjih dni, mu pač očitajo njegovo komunistično preteklost. Nič novega, kaj ne, saj tudi Bush tam čez lužo sedaj brska po Clintonovi preteklosti v mladostnih dneh na tej strani luže. Toda to je samo ena od slabosti, ki jih Bush išče pri svojem tekmeču, kar pa se občinstvu ne zdi prav nič učinkovito. Ker Američani bolj slabo poznajo boljše življenje, Busha pač niso obtožili takšnih reči in se raje zabavajo s pranjem umazanega perila. Znana boljševisitična parola je, da nasprotnika najlažje spodneš z osebno diskvalifikacijo. Pa še z iskanjem argumentov se ni treba nujno.

Ker tudi gospa Lavtižar-Beblerjeva očitno pri Kučanu ne more najti nič groznega in konkretnega iz njegovega doseganega predsednikovanja, se je pač zatekla k istemu receptu kot krščanski demokrati. To ji seveda ne bo prineslo slave in tudi njenim socialistom ne. Ne le da je usekala prenizko, usekala je tudi krepko mimo. Pa ne zato, ker je napadla Kučana, ampak zato, ker bi predsedniška kandidatinja pač morala nastopati z določnejšimi argumenti, če hoče, da ji bomo verjeli. Če pri Kučanu ne more najti nič oprijemljivega, naj ga pač pusti pri miru, kar velja tudi nasploh, in naj raje govori samo o svojem programu in kako si zamišlja predsednikovanje in svojo državo. Saj, gospa L.-B. je gotovo v zagati, ker ji javnost za sedaj namenja le kakšne tri odstotke. Z brcanjem med noge jih bo imela bržkone še manj.

predvolilna arena

Če so palci primerni za opozirilo, so lahko tudi za spodbudo. Kaže, da je premierja dr. Janeza Drnovška le nekdo vzel malce v roke in mu povedal in pokazal, kako naj se obnaša pred javnostjo, še posebej na tej naši najboljši in edini televiziji. Gospoda Drnovška so uspeli »odmrtvičiti«, saj sedaj spoznavamo, da ima tudi roke, s katerimi zna kaj povedati. Ni sicer več časa, da bi ga poslali za kak mesec med Neapeljčane, ki menda najboljše na tem svetu poznajo moč govornice rok. Toda

Z rokami

že to, kar nam gospod Drnovšek s svojo novo retoriko demonstrira sedaj, je spodbudno.

Je pač tako, da ni pomembno samo, kaj kdo pove, marveč tudi kako. Še ne dolgo tega, smo gledalci skupaj z gospodom Drnovškom močno trpeli ob njegovi anemičnosti in se kolektivno bali nenadnega spanca, namreč da bo zaspal kakšen trenutek prej kot njegovi poslušalci.

Približno tako, kot se skupaj s predsednikom Milanom Kučanom bojimo, ko gledamo njegovo neprizadetost in skorajda globoko žalost ob protokolarnih zadevah. Te pač morajo biti, če so komu všeč ali ne. Znano pa je, da večini so, in če je tako, naj pač bodo v splošno veselje in ponos, tudi predsednikov.

Predvolilni čas je torej lahko koristen tudi za čisto posvetne stvari. Zdi se, da so Drnovškovi ljudje svojega premierja le uspeli prepričati, da mora biti za ljudi bolj prepričljiv. Da ni dovolj, da sicer pametne reči momlja v svoj brk, pri tem pa gleda tako, da niti sto vračev ne more ugotoviti, kam se je zagledal, če se je sploh v kaj zagledal.

Doslej je po svetu izšlo že dovolj literature, da je dobro znano, kako skrbno se politiki pripravljajo za javne nastope. Pri tem vaja pred ogledalom in s pomočjo koreografov in podobnih umetnikov ni nikakršna nečednost ali teater. Ljudje pač od svojih politikov želijo jasno besedo in iz oči v oči. Drnovšek se s politiki in strokovnjaki nedvomno zna pogovarjati, to je tudi že dokazal.

Z državljanji in volivci pa dialog teče po svojih zakonitostih. K sreči jih je tudi dr. Drnovšek priznal. Bilo bi res škoda, če jih ne bi, še posebej, ker o svojih potezah in svoji odgovornosti ne razmišlja in ne govori prav nič kolektivistično. To je dobro, saj pri Drnovšku vsaj vemo, pri čem smo.

Boža Gloda

STRANKARSKI SNUBCI PRED VRATI SINDIKATOV

Raznovrstni politični čudaki zlasti od časov slovenske »politične pomladi« naprej radi razlagajo, kako so bili naši sindikati (pomeni sedanji svobodni sindikati) v času prejšnje oblasti čisto navadna režimska dekla, da si niso ničesar upali na svojo pest, da so bili poceni politična ekspozitura, pa da niso storili prav ničesar za delavstvo, in kup drugih nadvse jasnovidnih ugotovitev. Ni dvoma, da je marsikaj od teh modrovanj blizu resnice. Vendar bi lahko tudi ti isti sindikati takšnim modrijanom odgovorili z enako diagnozo. Kje so bili namreč oni in kaj so počeli in storili v času stare oblasti? Če je bilo tako preprosto biti in početi nekaj drugega, pogumnejšega in boljšega, zakaj niso tedaj tega počeli oni sami?

Poznamo celo galerijo novopečenih politikov, politikantov in takim podobne pasme, ki so bili v najgloblji »opozicijski« ilegali in navzven učinkovali presenetljivo lojalno do vsega, kar je veljalo za uradno. Dandanes pa se gredo pravcati korenjaški grosizem v poskusih dokazovanja svoje domnevne jasnovidnosti, demokratičnosti in seveda predvsem

domnevne pogumnosti. Kako je s tem v resnici, več ali manj prav dobro vemo. Zato je takšno širokoustenje v najboljšem primeru smešno.

Sindikati so pač bili takšni, kot so znali in mogli biti. Če zanemarimo realno ozadje takratnega življenjskega standarda in ga gledamo golega, tedaj bi smeli reči celo to, da posebno hude potrebe po takšnem sindikatu, kakršen je in naj bi bil danes, v resnici ni niti bilo. Skratka, tudi sindikate oblikujejo potrebe časa.

Sindikati in stranke?

In sicer vsi, režimski in opozicijski. Slejkoprej se namreč v teh vlogah zvrstijo vse pomembnejše stranke – tako kot svojčas občinski politični funkcionarji na vseh »forumih«. V ureditvi, ki jo imamo sedaj, so sindikati kajpak lahko režimski, a na oblasti (tako kot stranke) ne bodo v nobenem primeru.

Stranke zanima podpora sindikatov bolj ali manj samo pred volitvami in med njimi. Pozneje pa se jih otepavajo kot neprijetnih in

nadležnih sorodnikov, ki stalno nekaj moledujejo. Pač toliko bolj, kolikor so stranke pred volitvami in med njimi sindikatom delile (prazne) obljube, za katere sindikati upravičeno izstavljajo račun. Iz tega jasno sledi, da pa sindikate stranke (pravzaprav izpolnjevanje njihovih obljub) zanimajo v povsem drugem času, torej med enim in drugimi volitvami. To je hkrati čas, v katerem bi morali sindikati – če gre res za njihove temeljne, torej skupne koristi! – delovati složno.

Tako se soočimo z vprašanjem sindikalnega pluralizma in t.i. akcijske enotnosti. Pluralizem (imenujmo ga lepo po domače – konkurenca) je tudi v sindikalnem gibanju dobrodejna zadeva. Zagata pa nastopi pred volitvami, ko posamezni sindikati »nasedajo« volilnim obljubam različnih strank in zato na volitvah podpirajo različne stranke. Ene od njih dobijo oblast, druge končajo v opoziciji. Zato so njihove možnosti za izpolnjevanje volilnih obljub različne. Pogojeno so celo z medstrankarskim nagajanjem in skupščinski proceduri. Zaradi tega lahko eni in drugi sindikati (se pravi, ne oziraje se na to, katero stranko so na volitvah podpirali) po volitvah ostanejo praznih rok.

Zatorej je le od sindikatov (njihovih vodstev) odvisno, če bodo znali in hoteli pred volitvami vzpostaviti tisti minimum programske ali akcijske ali pa celo do neke mere organizacijske enotnosti, s katero bodo pri vseh strankah, katerim nameravajo po predhodnih ocenah in izkušnjah zagotoviti svojo podporo (glasovalno podporo svojih članov), izsilile, da se v volilnih programih obvežejo za zastopanje ključnih, obenem pa splošnih in realno izvedljivih ciljev delavske zakonodaje, standarda in vsakovrstne zaščite (tudi pred divjim privatizacijskim ropanjem sadov t.i. minulega dela).

Če so posamezni sindikati, bolje – sindikalna vodstva, čisto zares pripravljene poslušati »glas množic« in se odpovedati kratkovidni politikantski optiki, ki jo sindikatom dušebrižniško ponujajo stranke, jim najbrž ne bo težko ugotoviti, kaj je ta minimum skupnih (splošnih in realno uresničljivih) ciljev, ter se dogovoriti za nekakšno – ne skupno, temveč enotno volilno strategijo. Še več! Brez velikih analitskih preglavic bodo razbrali tudi to, pri katerih strankah je realno moč računati na spoštovanje obljubljenega uveljavljanja delavskih koristi, pri katerih pa za to ni takorekoč nobenega upanja.

Če bi to pomenilo, da posamezni politični veseljaki sindikate že spet zmerjajo z nekakšnimi strankarskimi deklami, je to treba razumeti zgolj kot izraz njihovega ljubosumja in nesposobnosti, ne pa kot kakršnokoli stvarno (politično) dejstvo, ki bi zahtevalo popravke sindikalnega obnašanja.

Osebo se mi zdi, da (pred)volilna izbira sploh ni tako težka, če vemo, kaj hočemo in kaj je v praktičnem življenju dejansko možno.

Martin Ivanič

Krepkih 30.000 podpisov, a pošta se še grmadi

Izredna konferenca ZSSS o amandmajih na lastninski zakon

SKUPŠČINA V SINDIKALNEM OBROČU

Izredno konferenco je vodilo delovno predsedstvo v sestavi: Metka Roksančič, Albert Vodovnik in Dušan Semolič. Predsednik svobodnih sindikatov je uvodoma povedal, da je konferenca sklicana zato, da bi amandmaji na lastninski zakon dobili širšo podporo. To, kar predlaga svet svobodnih sindikatov, ni nekaj novega, ampak logični rezultat vseh dosedanjih stališč o tem vprašanju. Gre za kongres, ki je bil leta 1990, in za redno in izredno konferenco svobodnih sindikatov.

Semolič je konkretno obvestil, da se je na povabilo ZSSS klubom poslancev, naj se udeležijo pogovora o teh vprašanjih, odzvalo le nekaj strank in dejal, da to ni dobro. Prišli so le liberalni demokrati, socialdemokratska prenova in Socialistična stranka Slovenije. S konferenco po Semoličevem mnenju sindikati ustvarjajo dodaten pritisk na poslance pred zasедanjem.

Za Semoličem je govoril Gregor Miklič, član predsedstva in na kratko obrazložil predlagane amandmaje na lastninski zakon. Posebej je poudaril temeljna izhodišča, ki so:

- največji lastninski delež naj neodplačno dobijo tisti, ki so soustvarjali družbeno premoženje;
- delavci naj soodločajo o načinu lastninjenja svojega podjetja;
- listine za manj izplačane OD naj bodo podlaga za lastninjenje podjetij, saj gre za denar delavcev;
- zaradi lastninjenja ne

sme nihče ostati brez dela in tudi podjetja se ne smejo ukinjati;

- iz lastninjenja je treba izvzeti objekte za rekreacijo in oddih, ki naj preidejo v izključno last delavcev.

Za Mikličem je govoril Rajko Lesjak, katerega govor objavljamo v celoti.

Konferenca je na predlog Dušana Semoliča sprejela te sklepe:

1. Konferenca potrjuje amandmaje na lastninski zakon in sprejema govor Rajka Lesjaka.
2. Delegacija v sestavi: Metka Roksančič, Rajko Lesjak, Gregor Miklič, Albert Vodovnik in Dušan Semolič bo amandmaje izročila predsedniku skupščine Francetu Bučarju in skušala dobiti njegovo podporo.
3. Konferenca zadoljuje svet in predsedstvo, naj ocenita, koliko bo skupščina upoštevala sindikalne predloge, ter na tej podlagi določita nadaljnje aktivnosti.

Po končani konferenci je kolona sindikalistov večkrat obhodila poslopje skupščine in okrog njega ustvarila živi obroč.

Delegacijo sta takoj za tem sprejela France Bučar in Jože Zupančič, predsednik zbora združenega dela. Uvodoma jima je Dušan Semolič razložil vsebino dopolnil in cilje Svobodnih sindikatov. Na Bučarjevo vprašanje so sindikalisti odgovorili, da njihovi amandmaji ne podirajo konsistentnosti zakona. Če je tako, jih Bučar podpira in meni, da jih je treba obravnavati enako,

kot vse druge, in jih ni mogoče zavrniti brez utemeljitve. Gregor Miklič ga je zatem obvestil, da za posameznike iz skupine, ki je pripravljala zakon, sindikalni amandmaji niso sporni zaradi pravnih ali ekonomskih razlogov, ampak le zato, ker za njimi ni politične volje. Tako Bučar kot Zupančič sta ob koncu pogovora menila, da ni nobene ovire za sodelovanje predstav-

nikov svobodnih sindikatov v razpravi o lastninskem zakonu v posameznih zborih skupščine R Slovenije.

Franček Kavčič

Gre nam za delavca in njegovo lastninsko pravico

(Govor Rajka Lesjaka na izredni konferenci ZSSS)

Danes se nas je na izredni konferenci Zveze svobodnih sindikatov Slovenije zbralo več kot 500 delegatov in sindikalnih zaupnikov. Naša namera je resna in odločna. Od oblasti je odvisno, ali bomo čez nekaj časa napolnili dvorane po vsej Sloveniji, vendar pa takrat ne samo na simbolni ravni. Precej več nas bo in še

vračamo! Smo pa odločno proti novim krivicam, proti oderuški nacionalizaciji in proti temu, da se pravice tistih, ki so desetletja soustvarjali družbeno premoženje, spremenijo v krivice. V družbeni lastnini je opredmeteno delo mnogih rodov delavk in delavcev. Spremljala so jo velika odrekavanja. To lastnino je

kati Slovenije še kako zavedamo.

Naše članstvo in delavstvo pričakuje, da bodo poslanci skupščine naše amandmaje temeljito pretehtali in sprejeli. Zato, spoštovani poslanci, če daste kaj nase, ne dajte se zgodovini v zobe in si ne obremenjujte vesti s takšnim protidelavskim zakonom.

Daleč od resnice so nekateri poskušali in dejanja, ki želijo na silo storiti krivico našemu spominu, iz katerega naj bi izbrisali to, da je bilo v preteklosti storjenega tudi marsikaj koristnega, prijaznega in naprednega. Za ta dela je precej dokazov.

Podcenjevanje in razvrednotenje dela, dosežkov, napredka v štirih desetletjih in pol je, če že drugega ne, krivično do generacij, ki so vse to ustvarile.

V takšnih odnosih je težko graditi sodelovanje, medsebojno zaupanje in spoštovanje. Vse to pa je mladi državi Sloveniji še kako potrebno. Vedeti moramo, da druge poti ni, oziroma so, a žal vodijo drugam. Razdeliti Slovence na zelo revne in zelo bogate zato ni dobro, še manj pa koristno za tako majhen in ogrožen narod, kot smo Slovenci. Na koncu bodo namreč lastniki premožni ljudje, tisti, ki so že danes pri koritu. Z delom se tako in tako ne da obogateti.

Svojega mesta in razvoja v Evropski skupnosti si ne moremo zagotoviti drugače, na drugačen način in z drugačnimi sredstvi, kot to počno narodi v Evropi. S takšnimi delavskimi plačami, delavskimi pravicami in s takšno ekonomsko ter socialno varnostjo nam bo v Evropi trda predla. V Evropo lahko stopimo z razvojem podjetništva, ne pa z divjo politično privatizacijo in krajo ter s takšnim načinom vračanja premoženja. Prav tako ne moremo stopiti vanjo z razvijanjem stopnje kapitalizma, ki ga nikjer več ni; in tudi ne s tako demokracijo, ki jo meri vsak s svojim metrom, in ne s takimi strankami, ki v boju za oblast pozabijo na volivce in državo; ne s takim socialpartnerstvom med sindikati, delodajalci in vlado, ko se kolektivna pogodba izrodi v svoje nasprotje in ko bi ob delovnopравни zakonodaji potrebovali še zakon o zaščiti delavcev.

Najmanj, kar zdaj naše delavstvo oziroma delavci, ki živijo predvsem od svojega dela, pričakujejo je, da bodo tudi ob nastajanju novih odnosov v družbi imeli delo in da bodo lahko z njim zagotavljali sebi in svojim človeka vredno in varno življenje. Torej med drugim tudi to, da bo država zagotavljala možnosti za delo, za zaposlitev, za osebno delo vseh vrst in za podjetništvo. Delu moramo vrniti dostojanstvo – pravično ceno dela, ne pa da je to nekaj, kar ostane.

Vedno je na koncu vseh sprememb najtežje posledice nosil in občutil delavec. In vedno mu je bilo povračilo objavljeno v neki prihodnosti: tu ali v onem svetu. Svobodni sindikati Slovenije smo za ta svet.

Zato, spoštovani poslanci, sprejmite naše amandmaje, če na prihodnjih volitvah kandidirate ali ne. Če pa tega ne zmorete, prepustite to drugemu parlamentu. Resnica in pravica namreč nimata mandata!

VZTRAJAMO PRI STALIŠČIH ZSSS O LASTNINJENJU

Naš sindikat je organiziral seminar o zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, na katerem je Emil M. Pintar obrazložil izhodišča, nekatera ozadja in predloge rešitev. Udeleženci seminarja so mu zastavili vprašanja z naslednjih področij:

- neizplačani OD po kolektivni pogodbi o lastnini podjetja;
- pravičnost predlagane razdelitve certifikatov;
- soodločanje zaposlenih pri odločitvi podjetja o izbiri postopka lastninjenja;
- izločanje sklada skupne porabe iz otvoritvene bilance;
- odprodaja vseh sredstev podjetja.

Gospod Pintar je na vsa vprašanja odgovoril, vendar se z vsemi njegovimi stališči ne moremo strinjati. Prepričani smo, da imajo delavci za neizplačani del plač po kolektivni pogodbi pravico do deleža že v otvoritveni bilanci podjetja. Ne moremo sprejeti stališča, da smo kolektivno pogodbo podpisali sami s sabo in da zato v njej določena cena dela nima nobene teže. Dejansko smo kolektivno pogodbo podpisali na osnovi zakonskih določil s partnerjem, ki ga je določil zakon.

Glede na določilo 18. člena zakona, da organ upravljanja

podjetja izbere način preoblikovanja, se ne strinjamo s tem, da je potrebno zaposlene samo pisno seznaniti, ampak zahtevamo soodločanje zaposlenih. V primeru odločitve o odprodaji sredstev podjetja, ki pomeni izgubo dela, pa zahtevamo referendumsko odločitev. Pri tem vprašanju se je izkazalo, da je gospod Pintar prepričan, da smo še vedno v samoupravnem sistemu.

Na številne pripombe o nepravičnosti predlagane delitve certifikatov je gospod Pintar odgovoril, da je to rešitev, ki ima največ možnosti, da bo

dobila potrebno podporo v skupščini, četudi se vsi zavedajo, da ni pravična.

Poglavje zase je zajetje sredstev iz sklada skupne porabe v otvoritveno bilanco podjetja, za katero nas gospod Pintar ni uspel prepričati, da je pravilna in pravična.

Našo odločitev, da bomo vztrajali pri stališčih, ki jih je že podalo ZSSS, je posebej utrdila neverjetna skrb sestavljalcev zakona, da bi »navedene« delavce obvarovala pred veliko odgovornostjo, ki jo prinaša upravljanje lastnine.

Franc W. Petek,
Marija Lukman

odločnejši bomo. Ne sprejemamo namreč trditve, da je lastnik družbenega premoženja neznan. Svobodni sindikati Slovenije ga poznamo! To je delavec in zanj nam gre, za njegovo pravico!

Mar ni delavec na oltar mlade države Slovenije dal že nemogoče, mar ni vsaka poteza, ki jo naredi država, povezana s samim odrekanjem delavstva, mar ni oblast naložila vsa bremena delavstvu.

Tako morajo delavci v podjetjih nositi vse posledice napačnih odločitev delodajalcev, vlade in parlamenta. Da bo mera polna, pa je na pohodu nova krivica, novo odiranje delavstva, novo odrekavanje in nova »nacionalizacija« po meri novih oblastnikov. Če je za predlagatelja zakona samoumevno, da delavstvo nosi vsa bremena in posledice, potem je Svobodnim sindikatom Slovenije samoumevno, da bodo branili delavske zahteve in koristi. Obstajajo točke, kjer se bomo usekali in kjer se nas ne bo dalo kar tako obiti!

In kljub temu Svobodni sindikati Slovenije nismo proti zakonu. Taka podtikanja za-

Sporazum o kolektivni pogodbi za negospodarstvo

Sestanka sindikatov podpisnikov splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo (manjkal je predstavnik KNSS – Neodvisnost) dne 26. 10. 1992 sta se udeležila tudi predstavnik vlade RS Viktor Žakelj in Jožica Puhar. Beseda je tekla predvsem o novi višini izhodiščne plače in o položaju po vladni odpovedi splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo.

Udeleženci so se dogovorili, da bodo skušali doseči sporazumno rešitev. Vsi sindikati in tudi predstavnik vlade so se strinjali s predlogom predstavnika ZSSS, naj se z aneksom h kolektivni pogodbi zagotovi veljavnost splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo, razen člena, ki govori o izhodiščni plači in načinu njenega izračuna. Soglasje je tudi o takojšnji dograditvi vsebine splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo s podrobno razčlenitvijo tarifnih postavk. Takšna rešitev je v skladu z dosedanjimi zahtevami ZSSS.

Brane Mišič

DRŽAVA NAJ ZAPOSLE GOZDARJE

Ta teden je vodstvo Svobodnih sindikatov redno tiskovno konferenco namenilo položaju delavcev v gozdarstvu po sprejetju zakona o denacionalizaciji in po moratoriju na sečnja v družbenih gozdovih.

Sekretar ROS delavcev gozdarstva Marjan Ferčec je najprej orisal dveletno zgodovino dogajanja na tem področju. Dejal je, da je moratorij za sečnjo izsilila politika, ki je predmet lansiral geslo, da gozdarji pospešeno ropajo gozdove, ki so predmet vračanja. Gozdarji so vladi takrat verjeli. Kljub temu jih je zakon o denacionalizaciji postavil na trdna tla.

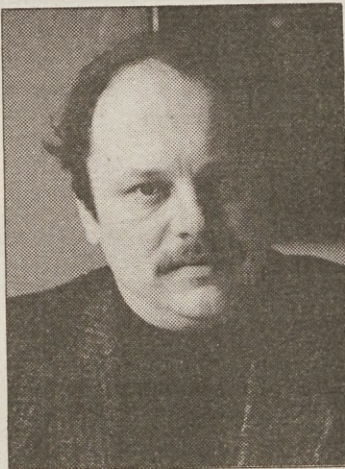
Po razsodbi ustavnega sodišča so gozdarji letos ugotovili, da še danes velja zakon o gozdovih, sprejet leta 1985. Vse nedoslednosti in slabosti pa so posledica razkoraka med opredelitvijo, da so gozdovi javna dobrina, in hotenji zasebnih lastnikov.

V dveh letih se je število

gozdarjev zmanjšalo za tretjino in zdaj jih je le še nekaj več kot 4000. Zaradi napovedane likvidacije gozdnih gospodarstev bo ogroženo dodatnih 1300 delavcev. Ob tem pa gozdarska stroka ugotavlja, da je za sedanji obseg gozdov gozdarjev že premalo in da bodo tudi novi zasebni lastniki potrebovali usposobljene gozdarske delavce. Prav glede skrbi za delavce pa sindikat ugotavlja, da oblast nima nobenega načrta. Zaradi tega bodo sedanja podjetja delavce odpuščala, novi zasebniki pa bodo usposobljene delavce vneto iskali. Ferčec dodaja, da so politični posegi v gozdarstvo povzročili ukinitje temeljnih organizacij kooperantov, zasebni lastniki

pa se zdaj znova organizirajo v gozdarske zadrage.

V sindikatu delavcev gozdarstva so zgroženi, ker se zakona o gozdovih ne drži nihče. Nedovoljena sečnja v času moratorija je dajala kar tret-

Marjan Ferčec

jino lesne mase, za katero nihče ni plačal nobenih davkov in prispevkov. Zaradi neorganizirane sečnje se povečuje število golosekov, ki so tako kot gozdovi potrebni hitre sanacije. Povečalo se je tudi število smrtnih nesreč v gozdarstvu, kar je nedvomno posledica nestrokovnega dela zasebnikov. Tudi gozdnih cest več nihče ne vzdržuje, izjema so le tiste, ki služijo tudi javnemu prometu. Številni zasebniki, ki so svoj les začeli prodajati na prostem trgu, so se tam opekli in znova iščejo pomoč gozdnih gospodarstev.

Sindikatu delavcev gozdarstva nasprotuje ugotovitvam o presežnih delavcih. Menijo, da je za Slovenijo kot državo najpomembnejše in najcenejše, če zaposli vse gozdarske delavce, saj imajo tako znanje kot izkušnje. Svoj predlog utemeljuje tudi s poddržavljanjem večine premoženja gozdnih gospodarstev.

Ob zaključku tiskovne konference je Dušan Semolič dodal, da mora država v gozdarstvu prebrzdati trenutne politične interese in prevzeti skrb za gozdarske delavce.

F. K.

Sklic konference ZSSS

Svet Svobodnih sindikatov je na seji v petek, 23. oktobra najprej sprejel pravilnik o izvedbi volitev predstavnikov svobodnih sindikatov za člane volilnega telesa in določiti kandidatur za člane državnega sveta. O teh vprašanih redno pišemo v volilnem kotičku, zato na tem mestu navajamo le nekaj osrednjih točk. Svobodni sindikati bodo kandidirali za štiri mesta v državnem svetu, ki pripadajo delojemalcem. V posebno volilno telo bodo izvolili toliko elektorjev, kot jim gre na podlagi števila sindikatov in po evidenci članstva. Kandidate za člane državnega sveta in elektorje bo svet Svobodnih sindikatov določil s trajnim glasovanjem na seji predvidoma 3. novembra. Po posebnem sklepu sveta bodo za 22 predstavnikov lokalnih interesov v državnem svetu kandidirale tudi območne organizacije Svobodnih sindikatov.

V nadaljevanju se je svet obravnaval amandmaje k predlogu zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, kot jih je po razpravi pripravilo predsedstvo Svobodnih sindikatov. O njih je uvodoma govoril Gregor Miklič. Svet je sprejel ponujeno besedilo, ki smo ga objavili v posebni izdaji Delavske enotnosti, 26. oktobra. Zaradi teh amandmajev je svet sklical izredno konferenco Svobodnih sindikatov, ki bo v sredo 28. oktobra, to je isti dan, ko bi skupščina Republike Slovenije lahko sprejela ta za sindikate sporni zakon. Dan pred konferenco se bo vodstvo Svobodnih sindikatov o teh predlogih pogovarjalo s predstavniki parlamentarnih strank. Svet je razširil tudi možnost, ki bo skušalo v vseh treh zborih skupščine Republike Slovenije predstaviti sindikalne poglede.

F. K.

Kandidati za člane državnega sveta

Na podlagi predlogov sindikatov dejavnosti in območnih organizacij je predsedstvo ZSSS 23. oktobra določilo kandidatne liste za člane državnega sveta iz vrst delojemalcev. Kandidati so:

Ime in priimek	Rojstni datum	Zaposlitev	Predlagatelj
Gregor Miklič	18. 8. 1942	Član P ZSSS	P ZSSS
Srečko Čater	31. 3. 1949	Hmezad, Kmet. Zalec	Sindikar kmetijstva
Franc Gradišar	4. 5. 1945	Avtocommerce	Sindikar obrtnih del.
Jernej Jeršan	19. 12. 1937	Sekretar sind.	Sindikar gradb. del.
Janez Justin	26. 10. 1946	Sava Kranj	Sindikar del. kem. in nekov. ind.
Alojz Omejc	22. 5. 1946	Zvezda Kranj	Sindikar tekst. ind.
Albert Vodovnik	25. 11. 1946	Preds. SKEI	SKEI
Franc Verner	9. 3. 1943	Jeklotehna MB	Sindikar del. trgov.
Petek	14. 4. 1956	Poklicna gas. enota Ajdovšč.	Sindikar poklicnih gasilcev
Bogdan Godnič	17. 10. 1947	Sekretar sind. dej. Celje	Sindikar vzgoje
Franc Klepej	17. 10. 1947	Sekretar sind. dej. Celje	Sindikar zdravstva in soc. skrbstva
Erik Šerbec	13. 2. 1944	Zdr. dom Maribor	Sindikar družbenih in državnih organov
Drago Ščernjavič	20. 10. 1947	Ministrstvo za obrambo	Sindikar kulture
Mitja Visočnik	10. 11. 1957	Umetn. galerija Mb.	

V. B.

Obisk iz Švice

V torek, 27. oktobra je bil pri nas na kratkem obisku in razgovoru sekretar švicarskih sindikatov gradbeništva in lesarstva gospod MARIJAN GRUDEN. Med drugim je opozoril na veliko krizo v gradbeništvu v Švici, zato v njem že nekaj časa ne zaposlujejo na novo. V prihodnjem letu pričakujejo oživitve investicijske politike, saj so se Švicarji odločili za gradnjo velikih železniških predorov pod Alpami. V Švici se bodo državljeni 6. decembra na referendumu odločili o vključitvi v enoten evropski gospodarski prostor. V primeru pozitivnega glasovanja pričakujejo oživiljanje gospodarstva in konec dolgoletne stagnacije.

Osrednji namen obiska Marijana Grudna je bil spoznati razmere pri nas in pripraviti obisk švicarske delegacije pri naših sindikatih in vladi v začetku prihodnjega leta. Pravi, da so tudi v Švici spoznali, da so razmere dozorele, da se tudi sindikati pričnejo povezovati s samostojnimi državami bivše Jugoslavije.

Marijan Gruden je bil po seznanitvi z našimi aktivnostmi in organiziranostjo zadovoljen. Sicer pa je slovenski Tržičan, po starših Slovenec, velik ljubitelj Slovenije in naš iskren prijatelj.

F. B.

ŠEŠOK PODPIRA ZAHTEVE SKEI

V okviru dogovorjenih aktivnosti SKEI pred napovedano splošno stavko je njegovo vodstvo opravilo razgovor z ministrom za industrijo in gradbeništvo D. Šešokom.

Ponovno je opozorilo na pre-majhne in premalo učinkovite odzive in ukrepe vladnih resorjev pri zaščiti kovinske in elektroindustrije Slovenije, na namige vlade o odpravi panožnih kolektivnih pogodb, na bojazen delavcev, da se bo s podpisom pogodbe med podjetjem in Skladom za razvoj povečala brezposelnost, na izjave vladnih predstavnikov glede izvajanja 62. člena panožne kolektivne pogodbe (izdaja listin za manj izplačane osebne dohodke) itd.

Minister Šešok je podrobno razgrnil vladne ukrepe za sanacijo Slovenskih železarn (za razpravo v parlamentu so pripravljene trije ključni zakoni), zaradi česar pa bo zmanjkalo sredstev za druga področja industrije. Šešok podpira težnje SKEI za izdajo listin za manj izplačane OD. Da bo 62. člen Zakona o lastninjenju realiziran (na predlog zakona so priprav-

ljeni amandmaji, ki jih bo moral parlament upoštevati), pa bo potrebno prepričati tudi druge ministre in predstavnike GZS.

Prav tako se Šešok strinja, da so v upravnih odborih tudi predstavniki sindikatov, seveda brez pravice glasovanja.

Vodstvo SKEI se je tudi informiralo o problematiki Adrie Caravan, Revoza, Rudnika Idrija in Mežica (reševanje poteka po programu), perspektivi avtomobilske industrije (problematika uvoza ekološko oporečnih rabljenih vozil...) itd.

Po konstruktivnem daljšem razgovoru so se dogovorili, da bodo zadeve izpostavili in predstavili na sestanku z vodstvom GZS (29. 10.), na napovedani izredni konferenci ZSSS in seji RO SKEI. Od teh pogovorov pa bodo potem odvisne nadaljnje akcije SKEI Slovenije.

V. B.

Predsedstvo SKEI EMO Celje je na svoji redni seji obravnavalo problematiko izplačevanja OD po družbah. Večina delavcev se komajda preživlja, OD se ne izplačuje 18. v mesecu, regres še ni povsod izplačan. Glavni direktor Bastl je navzoče informiral o prijavi EMO na razpis Agencije za sanacijo podjetij. Poudaril je, da je tudi sam za višje OD, vendar je problem že pri zagotovitvi sredstev za OD do 18. v mesecu. EMO spada med podjetja, ki so jo odnesla najslabše (niso na vrhu, ko se lahko skrivajo, niti na dnu, ko jim ne bi bilo treba marsičesa plačevati).

Presežke delavcev so nekako rešili z upokojitvami, čakanjem na Zavodu do upokojitve itd. Za še nekaj presežnih delavcev pa bo potrebno ustrezno poskrbeti.

Po razpravi so se dogovorili, da bo direktor na seji upravnega odbora opozoril na plače in tudi na nadaljnje izdajanje listin za manj izplačane OD. Regres pa mora biti izplačan do konca novembra 1992.

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Jože Smole: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI

Pri založbi ČZP Enotnost bo konec oktobra izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat, predsednik SZDL Slovenije in sedanji poslanec Socialistične stranke v slovenskem parlamentu razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

Kaj med drugim trdi:

- Večstrankarski sistem k nam ni prišel kot strela z jasnega neba.
- Ob božiču 1986 so me mnogi napadli, drugi pa so mi nadeli vzdevek »Božiček«.
- Nobenega urednika nismo imenovali, ne da bi predhodno dobili mnenje novinarskega aktiva.
- Admiral Štok je zaradi mojih domislic na račun omejenosti nekaterih oficirjev takoj telefoniral v Beograd, general Hočevar pa sploh ni hotel sodelovati s predsedstvom Slovenije.
- Teritorialna obramba ni bila od boga dana niti ni nastala šele v letu 1991.
- Neposredne volitve v Sloveniji so bile že 2. aprila 1989.

In kaj razgrinja:

- Kako so mi »izmaknili« Kučanov stenogram s seje predsedstva CK ZKJ, ki ga je nekako izvrtil Igor Bavčar.
- Kako so nastajale politične zveze (stranke) pod dežnikom SZDL
- Kako so mi Srbi očitali, da sem agent CIA in avtor gesla »Srbe na vrbe«

- Kateri beograjski Slovenci so najbolj vehementno napadali Slovenijo

- Zakaj sem izjavil: »Če bomo popustili, me dajte na gavge!«

- Poslednji vlak »bratstva in enotnosti« in incidenti

- Zakaj Srbom ni uspelo organizirati »mitinga resnice« v Ljubljani

- Moja srečanja s Slobodanom Miloševićem in Borisavom Jovičem

Knjigo Jožeta Smoleta lahko naročite pri ČZP Enotnost. Prednaročniška cena je 980 tolarjev.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Datum: _____ Podpis naročnika: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

SKUŠALA BOM VAROVATI INTERESE ZAPOSLENIH VAROVANCEV

Lučka Böhm se je uveljavila kot svetovalka svobodnih sindikatov za socialno politiko. Prejšnji mesec je postala predsednica začasnega upravnega odbora Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS). Z njo sem se pogovarjal o prvih izkušnjah in njenem videnju dela tega zavoda, ki bo krojil usodo zavarovancem in rezal kruh osebju zdravstvenih zavodov in zasebnikom.

Začasno 45-člansko skupščino je imenoval republiški parlament in ji določil največ enoletni mandat. Skupščina ZZZS je sestavljena iz 25-članske delegacije zavarovancev in 20-članske delegacije delodajalcev. Med zastopniki delodajalcev je tudi 5 predstavnikov vlade, ker le-ta opravlja to vlogo za družbene dejavnosti. Ostala mesta pripadajo gospodarski in obrtni zbornici, kmetom in samostojnim kulturnim delavcem. Dva predstavnika ima tudi poslovna skupnost za zdravstvo. Po Lučkinem mnenju je sestava predstavnikov zavarovancev še bolj pisana. Največ, to je 17 predstavnikov imajo različni sindikati. Svojega predstavnika ima tudi sindikat Slovenske kmečke zveze, ki je prijavil 35.000 članov. Svobodne sindikate pa v skupščini predstavljajo Sandi Bartol; Lučka Böhm, Lidija Jerkič, Ladimir Rožič, Erik Šerbec, Mira Videčnik in Vanja Vizjak.

Na konstitutivni seji skupščine ZZZS so opravili številne kadrovske, statutarne in poslovniške zadeve. Skupščino bo vodil Rudi Turk, ki so ga izvolili na predlog Primoža Rodeta – ta je zanj zbral 17 podpisov. Lučka meni, da ta izvolitev najbolj ustreza zdravstvenim zavodom, saj je imenovani direktor mariborske bolnišnice. Za podpredsednika sta kandidirala dva, po dveh glasovanjih pa je bil izvoljen Sandi Bartol. Kandidate za člane upravnega odbora je predlagala strokovna služba ZZZS in udeleženci skupščine. Upravni odbor je sestavljen iz petih predstavnikov zavarovancev in štirih predstavnikov delodajalcev ter dveh delavcev zavoda. Sindikatom so pripadla tri mesta. Svobodni sindikati imajo v upravnem odboru dva predstavnika. Predsednica je Lučka Böhm. Član upravnega odbora pa je Ladislav Rožič.

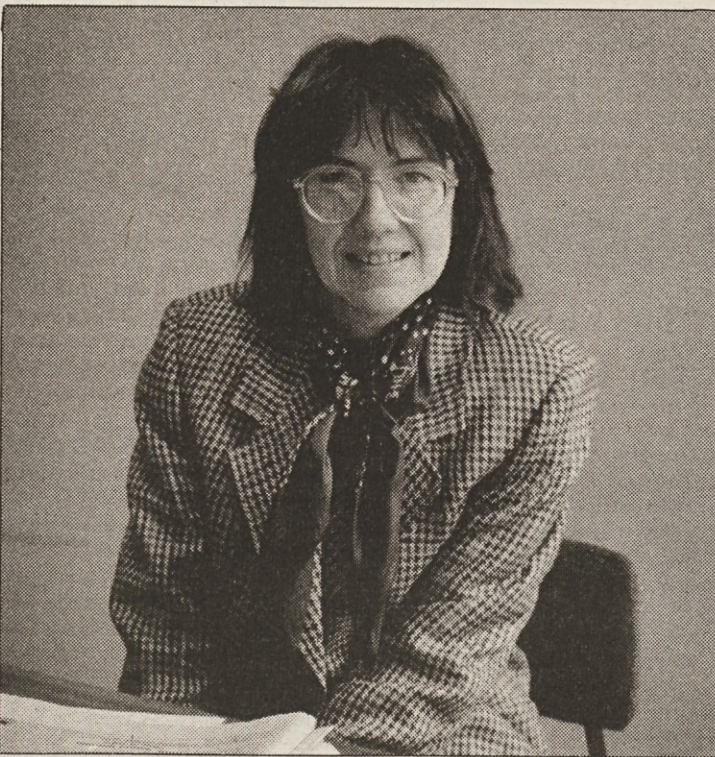
Začasna skupščina je kljub opozorilom o spornosti nekaterih členov sprejela začasni statut ZSSS. Kot je na seji povedal Andrej Engelman, po-

močnik ministra za finance, je za vlado najbolj sporen člen o rezervnem skladu in zato k takemu statutu ne more dati soglasja. V finančnem načrtu je predvideno, da se bo letos v rezervni sklad nateklo 5.592 milijonov tolarjev, kar je približno toliko, kot znaša enomesečni priliv. Engelman je na skupščini povedal, da je takšna rezerva smiselna le za prostovoljno zavarovanje, kjer se zavod srečuje s konkurenco drugih zavarovalnic. Tolikšna rezerva v obveznem zavarovanju pa je moralno sporna, saj se napaja iz gospodarstva, ki si ta sredstva sponoja za visoke obresti.

Iz tega podatka vidimo, da je letošnja prispevna stopnja za zdravstvo previsoka. Menda je stopnja tolikšna zaradi lanskoletne izgube zdravstvenih zavodov v skupnem znesku 1.100 milijonov tolarjev. Lučka Böhm je obveščena, da je vlada pokrila polovico te vsote; medtem ko za drugo polovico zdravstveni zavodi še vedno odplačujejo obveznosti. Vsi se spominjamo lanskoletnih očitkov na račun vlade, ki je sredstva za zdravstvo zbirala v integralnem proračunu in denar izkoriščala tudi za druge namene. Rezervni sklad je po mnenju podpisane le posledica letošnje previsoke stopnje za zdravstveno varstvo, ki je tolikšna tudi zaradi enotedenske stavke zdravstvenih delavcev na prehodu iz lanskega v letošnje leto.

Kljub tem in drugim pomislekom in številnim spremembam predlogom, je skupščina potrdila začasni statut in obenem naročila strokovni službi, naj do prihodnje seje pripravi potrebne spremembe in dopolnitve. Skupščina se bo verjetno sestajala le poredko, dva do trikrat letno. V njeni pristojnosti je zlasti sprejemanje splošnih aktov in odločanje o finančnih načrtih in bilancah. O prispevni stopnji za obvezno zdravstveno zavarovanje bo na njen predlog odločal parlament R Slovenije.

Upravni odbor se bo verjetno sestajal mesečno, saj ima

Lučka Böhm

veliko operativnih pristojnosti. Ena od pomembnejših je izbira in podeljevanje licenc zdravstvenim zavodom in zasebnikom. Po Lučkinem mnenju bo upravni odbor opravljal naloge, ki jih ima ZZZS po pogodbi kot partner zdravstvenih ustanov. Kot predsednica upravnega odbora pa bo skušala zavarovati zlasti interese zaposlenih zavarovancev. Po njenem mnenju je izvolitev Bartola, Rožiča in nje v organe zavoda dobra možnost za svobodne sindikate, da bodo učinkoviteje uveljavljali interese članstva.

Lučka Böhm si bo v upravnem odboru in skupščini prizadevala za kulturo dialoga in za to, da bi prišli do izraza različni in tudi nasprotni interesi. Težila bo k dobrim kompromisom, kar pa ne bo možno, če bo ena stran prevladovala nad drugo. Upravni odbor bo po njenem mnenju deloval kot tim, kjer bodo člani poslušali in upoštevali drug drugega. K takšnim ciljem bo sogovornica težila zato, ker se bodo v upravnem odboru že na začetku ukvarjali z neprijetnimi nalogami. Ena od takšnih nalog so stan-

dardi in normativi. Če bodo le-ti spremenjeni, bodo povzročili tudi presežke zdravstvenega osebja in v tem primeru bodo odnosi konfliktni. Podeljevanje licenc zasebnikom objektivno pomeni izgubljanje dela za zdravstvene domove. Tudi zaradi tega bo prišlo do odpuščanja odvečnih delavcev in sindikat delavcev zdravstva je zaradi tega že najavil nove zaostitve. Problem je tudi veliko neravnovesje cen zdravstvenih storitev, saj je razlika v cenah za isto obolenje tudi 1:3.

Lučka Böhm misli, da bodo spremembe v zdravstvu potekale počasi in načrtno, saj bo treba paziti, da posamezni bolniki ne bodo izgubili možnosti dostopa do zdravnika. Zdravstvene ustanove so pogodbeni partner ZZZS, zato bo moral upravni odbor skrbeti tudi za reševanje vseh njihovih težav. Med drugim bo treba rešiti tudi preostalo izgubo iz leta 1991, ki še vedno bremeni zdravstvene zavode.

Funkcije v upravnih odbori so v razviti Evropi dobro plačane. Člani upravnega odbora ZZZS bodo zaenkrat dobivali le potne stroške in iz tega sklepamo, da bo naša sogovornica imela le več dela in da bo njeno delo tudi odgovornejše.

Franček Kavčič

SPISEK SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

Po podatkih Ministrstva za delo obstajajo v Republiki Sloveniji naslednje sindikalne organizacije:

- Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4
- Neodvisnost – Konfederacija novih sindikatov Slovenije, Ljubljana, Linhartova 13
- Konfederacija sindikatov 90, Koper, Trg revolucije 2
Vanjo so vključeni:
Neodvisni sindikati Slovenije, Ljubljana, Andreaševa 16 (Kastelic Franc); sedež: Titov trg 12, p.p. 22, Ptuj
- Obalna sindikalna organizacija, Koper, Trg revolucije 2
- Sindikat igralniških delavcev Slovenije, Piran, Župančičeva 14
- Sindikat pomorščakov Greshipping, Splošna plovba Portorož
- Sindikat kraško-obalnih občin, Koper, Verdijeva 6/I
- Sindikat cestnega prometa Slovenije, Ljubljana, Smartinska 134/b
- Svet kranjskih sindikatov Kranj, Trg revolucije 3
- Sindikat zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4
- Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4, p.o. 196
- Pergam – Konfederacija sindikatov papirne, grafične in časopisno informativne, založniške, novinarske in drugih dejavnosti Slovenije,

Ljubljana, Trg OF 14/IV

- Sindikat novinarjev Slovenije, Koper, Verdijeva 6
- Sindikat delavcev poslovnih bank, Ljubljana, Trg revolucije 2
- Sindikat strojnega osebja, Ljubljana, Vilharjeva 2 (Kmetič)
- Obalni odbor sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju Koper, Trg revolucije 2
- Obalni odbor sindikata delavcev v kulturi, Koper, Trg revolucije 2
- Obalni sindikat delavcev gostinstva in turizma, Koper, Trg revolucije 2
- Policijski sindikat Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 2
- Sindikat delavcev Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Ljubljana, Moše Pijadejeva 41
- Sindikat podjetja za urejanje stavbnih zemljišč, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 22
- Sindikat delavcev železniške dejavnosti Slovenije, Ljubljana, Zaloška 217 (Zrimšek)
- Sindikat bančnih delavcev Slovenije, Ljubljana, Ulica Josipine Turnograjske 6
- Vzemnost – Sindikat nezaposlenih in socialno ogroženih Slovenije, Ljubljana, Komenskega 7

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič
DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

Koledarski del – Blok za zapiske – Vsebinski-sindikalni del. Cena 700 SIT.

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavaranju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podoben znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko

NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmore nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 500 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

izv. ● Kako uveljaviti	izv. ● Rokovnik-priročnik '93
izv. ● Moje pravice na	izv. ● Nova del. zakon.
izv. ● Stanov. razmerja	izv. ● Plačni sistem
izv. ● Delavci in uprav.	izv. ● Nova ureditev...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:

Žig

Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

Občutek imamo, da so pogajanja med predstavniki delavcev in delodajalcev čedalje bolj v slepi ulici, pri čemer pa gre enim in drugim vse slabše. Plače nikakor ne uspejo pokriti življenjskih stroškov, podjetja pa kljub temu, da prav bedno plačujejo zaposlene, ne pridejo na zeleno vejo. Nesporazum je predvsem v tem, da sindikati terjajo plačo, ki bi delavcem omogočila spodobno življenje, menedžerji in z njimi vlada pa kričijo, da že sedanje plače znižujejo konkurenčnost, zlasti na tujem trgu. Ali je torej sploh mogoče, da bi zmanjšali velikanški razkorak med sposobnostjo gospodarstva, da se razvija ob sedanjih stroških dela, in zmožnostjo zaposlenih, da s plačami, kakršne dobivajo, pokrijejo svoje življenjske stroške? To je bilo, smiselno vzeto, temeljno vprašanje naše okrogle mize, ki smo jo organizirali med strokovnjaki za sistem delitve in makroekonomisti. Na pogovor namenoma nismo povabili predstavnikov pogajajočih se strani, se pravi sindikatov, vlade in zbornice, saj smo želeli, da »stroka« da nevtralen odgovor na omenjeno in še druga vprašanja. Med slednjimi seveda najbolj izstopa vprašanje, za koliko bi morali plače znižati (če res ne gre drugače) in koliko časa bi delavci morali prenašati še bolj »črnske« mezde, kot jih že sedaj.

Povabili smo Veljka Boleta z Ekonomskega inštituta Pravne fakultete v Ljubljani in njegovega kolega z istega inštituta Franca Kržižaniča. Z druge strani mize so simbolično in dobesedno prisledli Janez Zeni, član poslovodnega odbora ITEO, Ljubljana, Stane Uhan, član IO Društva za vrednotenje dela v Kranju, sicer izredni profesor Fakultete za organizacijske vede v Kranju, in njegov kolega v IO društva Peter Mlakar, ki pa je zaposlen v mariborski Svili.

DE: Različna mnenja krožijo o tem, koliko naj se vlada vtika v plače. V razvitih državah se baje komajda, pri nas pa so se komunistične vlade vtikale v plače kar naprej. Pa tudi sedanja nekako ne more brez te razvade. Ali je to dobro ali slabo?

Uhan: Ko smo pred časom člani Društva za vrednotenje dela bili na obisku v Belgiji, nam je predstavnik vlade dejal, da se je njihova vlada neposredno vmešala samo ob izbruhu naftne krize, pred dvajsetimi leti torej. In še nekaj bi dodal: v skoraj vseh državah, članicah evropske dvanaajstere, obstajajo strokovne institucije, tudi vladne, še več pa jih je pri sindikatih ali pri zbornicah, ki izključno s strokovnega vidika »obdelujejo« politiko plač in je njihovo mnenje zato zelo cenjeno. Menim, da bi kazalo tudi pri nas razmišljati o ustanovitvi takšne strokovne in neodvisne institucije.

DE: Da bi razumeli vzgibe, ki vodijo dejanja vlade, pa podjetnikov in sindikatov kot predstavnikov delavcev, ko se oblikuje politika plač, moramo vedeti, kateri vidik plač je kateremu od omenjenih dejavnikov pomembnejši. Ali socialni vidik, ali motivacijski, ali strokovni...

Uhan: Poglejte si tabelo, ki sem jo narisal. Iz nje je razvidno, da državo najbolj zanimata strokovni in socialni vidik plač, motivacijski pa komajda ali nič. Delodajalca ne zanima socialni vidik, delavca pa ne strokovni. Oziroma: bistveno manj kot druga dva.

DE: V julijsko-avgustovski številki »Gospodarskih gibanj« so sodelavci Bajtovega inštituta zapisali vrsto razlogov, zakaj bi bilo pametno, če bi bile plače zdaj in nekaj časa

Okrogla miza DE: Kako ohraniti plače in oživiti gospodarstvo

NORI VRTILJAK ZAHTEV IN MOŽNOSTI

malo nižje, da kasneje ne bi bilo dolgo časa mnogo nižje. Hkrati se jim je zapisalo, da so sindikati s svojimi zahtevami po višjih plačah brez občutka odgovornosti za posledice.

Bole: Posledice bi bile predvsem zanje, sindikate in delavce, ki jih zastopajo, najbolj občutne. Pritisk na plače je vsaj iz treh razlogov prekomeren. Slovenija ima zdaj kakih 40 % trga manj kakor pred štiri leti. Bistveno manj kakor možnost zaslužka (obseg trga) se je zmanjšala zaposlenost. V negospodarstvu se je celo močno relativno povečala. Ker je pogača manjša, bi morali biti torej tudi koščki, ko je razrežemo, manjši. Če pa jo je treba deliti še na več koščkov kot prej... Povedati je treba, da se iz bruto plač v gospodarstvu napajajo v veliki meri plače v negospodarstvu. In tretje: Slovenija lahko zasluži denar za razvoj le na tujem trgu, ne pa z deli doma. Pri osvajanju tujih trgov pa je cena dela ključnega pomena. Pritisk na plače je znotraj dogovorjenih in podpisanih okvirov povsem legitimen, vendar zmanjšuje ciljno doseganje optimalne funkcije sindikatov.

Kržižanič: Težava, v kateri se je Slovenija znašla ob monetarni osamosvojitvi, je bila stagflacija. V takih razmerah je treba voditi zelo precizno gospodarsko politiko in mislim, da smo dobili dovolj kompetentno vlado, da se s stemi težavami uspešno kosa. Eden bistvenih načinov, kako se stagflacija odpravi, je zaveza, da se plače realno ne bodo povečevale. Problem to-

o konsenzu, kakršen je v navadi v trdnih državah, ne pa o takšnem, kakršnega potrebujemo pri nas, v nestabilnih gospodarskih razmerah. Ne podpisovanje je, žal, najbolj škodilo zaposlenim. Brez ukinjanja indeksacije cen in plač se ne da zmanjšati inflacije, niti preprečiti padca proizvodnje in rasti nezaposlenosti.

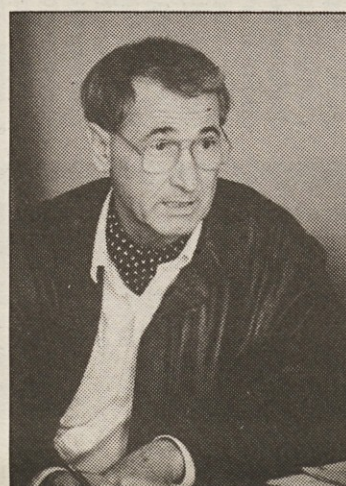
DE: Ko vlada in direktorji govorijo o zmožnosti gospodarstva, da prenese tolikšne stroške zaradi bruto plač, sindikati govorijo o vzdržnosti delavcev, da preživijo ob tolikšnih življenjskih stroških. Ali je možno vzdržnost ljudi še povečati?

Uhan: Vzdržnost je psihološke narave. Teško je reči, koliko lahko delavci še zdržijo. Jaz pravim temu napenjanje elastike in mislim, da bi delavec, zlasti v gospodarstvu, bil pripravljen podpisati konsenz, če bi mu jasno zagotovili, koliko časa bo moral »travo jesti«, vendar pa ne manj od tega... Žal ne verjamem, da bo do konsenza prišlo pred volitvami, in prepričan sem, da bo do takrat še zelo hudo.

Bole: Sploh se ne spuščam v to, koliko je s takimi plačami mogoče še vzdržati. Strinjam pa se, da je to revščina. Naš, slovenski problem s plačami je v tem, da je zunanja kupna moč tolarja zdaj višja kakor notranja, da je s plačo 600 mark zdaj mnogo težje živeti kakor pred desetletjem ali dvema, ko ni bila v povprečju v DEM nič večja. Vzrokov za to je več, od velikih deviznih rezerv do manjše konkurence

Zato vlada z omejevanjem plač in odpovedjo kolektivne pogodbe za negospodarstvo ne bo dosegla velikih rezultatov. Razumem pa tak ukrep, če bi bil usmerjen v zmanjšanje kupne moči doma in ustvarjanje večjega prostora za izvoz. Vendar pa menim, da bi morali pri plačah mnogo bolj upoštevati motivacijski dejavnik.

Mlakar: V podjetju nas zanima predvsem, kako bomo dosegli poslovne cilje, pri čemer pa morajo biti obremenitve podjetij in strošek dela v strukturi prihodka tolikšni, da bomo zaposlene lahko pla-

Stane Uhan: Vzdržnost ljudi je kot elastika, toda težko je reči, kje je skrajna meja. Če pa bi ljudje videli izhod, sem prepričan, da bi se jo dalo še malo nategniti.

čali toliko, da se bomo z njimi sploh lahko pogovarjali o kakšnem partnerstvu in doseganju ciljev. V Evropo se želimo vključiti na tak način, da bi hkrati skrbeli za človeka, ne samo prek standarda, ampak na vseh ravneh, od zdravstva naprej. Žal zdaj v podjetjih takšne cilje težko dosegamo. Vzrokov je več, zdaj pa bi omenil le plače. V zadnjih dvajsetih letih so povprečne plače nihale med 500 in 700 markami, do leta 1991, ko so padle na 300 mark in smo se v podjetjih spraševali, ali je to sploh mogoče preživeti. Zdaj so sicer v porastu, vendar dolgoletnega povprečja še niso dosegle. Menim pa, da bi mo-

rala Slovenija, ki se je namenila v Evropo, strmeti, da bi bila cena delovne sile konkurenčna. V Belgiji, na primer, so nam predstavniki delodajalcev (!) povedali, da se bore za to, da cena delovne sile ne bo preveč padla. Če bi se to zgodilo, pravijo, bi se začela k njim seliti cenena proizvodnja. Naša tekstilna industrija pa je očitno dokaz, da smo postali »črnci« za Evropo.

Kržižanič: Vprašal bi, odkod misel, da nizke plače vodijo v lon posle in obratno: če bi imeli visoke plače, pa bi imeli konkurenčno in na lastnem znanju temelječo trgovino s svetom?

Mlakar: Iz prakse. V podjetja pridejo tuji in najprej pogledajo tehnologijo, usposobljenost vodstva in delavcev, potem pa zbijajo stroške dela še nižje, kot so. Marsikateri direktor sprejme vsak pose, samo da mu ne bi bilo treba zapreti tovarne.

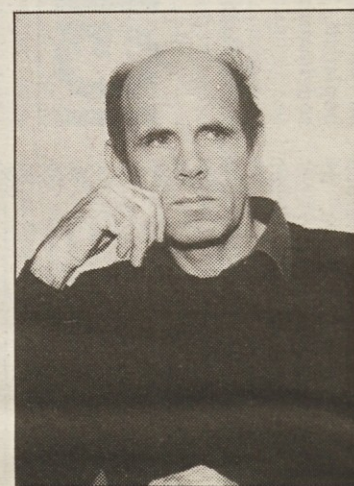
Bole: Resnica je, da zaradi relativno previsokih plač gospodarstvo »beži« v lon posle. Zaradi relativno visokih stroškov dela podjetje ne more konkurirati v tujini drugače, kot da se ponuja za lon posle.

DE: V strukturi prihodkov so plače v letošnjem letu zelo nizko, dosegajo komaj 12-odstoten delež, medtem ko so še lani imele več kakor 14-odstotnega. Vendar smo tu na razpotju: čeprav se vsi strinjate, da so plače s stališča delavcev »revščina«, odgovarjate na vprašanje, kateri vidik plač bi kazalo bolj upoštevati, različno: Bole in Kržižanič zagovarjata stroškovni vidik plač, se pravi njihov vpliv na stroške poslovanja in konkurenčnost naših podjetij, Uhan, Mlakar in Zeni pa trdijo, da je treba bolj upoštevati motivacijski vidik plač...

Uhan: Pri nas je bil pred kratkim profesor Garelli iz Švice, ki je tudi direktor svetovnega gospodarskega foruma v Davosu. Povedal je: »Ne gradite svoje konkurenčnosti na majhnih stroških z delovno silo. Konkurenčni morate biti zaradi svojih kvalificiranih, izobraženih ljudi, tako, kot je denimo Singa-

pur.« Če se bomo še naprej razvijali z zniževanjem plač, bomo doživeli kolaps tam, kjer ga najmanj pričakujemo: pri odlivu strokovnjakov v tujino. Saj bodo naši izobraženci več zaslužili z obiranjem jabolk v Italiji kot s strokovnim delom doma...

Bole: Podatki o deležih plač v prihodu so sicer točni, vendar pomembni samo za podjetje, za gospodarstvo kot celoto pa niso važni. Makroekonomsko je pomemben samo delež dela v strukturi primarnih faktorjev. Vzemimo za primer podjetje, v katerem je

Veljko Bolet: Gre za to, da gospodarstvu odzavamo toliko breme, da bo lahko ponovno »vzletelo«. Ne trdim, da so plače edino breme, ki ga je treba sneti, so pa za hiter vzlet najboljši vzvod.

delež plač 12- odstoten. Če bi ga razbili na deset manjših podjetij, ki medsebojno poslujejo, bi se stroški za njihovo poslovanje povečali in delež plač bi logično – padal. Če pa bi bilo vse gospodarstvo eno samo podjetje, bi v deležu prihodka delež plač narasel približno 38 odstotkov.

Uhan: Ekonomisti ste o tem različnih mnenj. Analitska služba SDK je v svoji mesečni publikaciji o poslovnih rezultatih zapisala, da gospodarstva le ne bi smeli preveč kriviti za destabilizacijo na področju plač, saj se je delež plač v družbenem proizvodu zmanjšal.

Vidiki plač in interesi v družbi

Raven				Vidiki plač
Makro (družba)	Srednji (podjetje)	Mikro (delavec)		
X	X	X		Stroškovni vidik
X	X	X		Socialni vidik
X	X	X		Motivacijski vidik

Legenda: Velik interes – X, majhen interes – x

rej lahko nastane, če bi zdajle, v teku intenzivne stabilizacije, ljudje zahtevali veliko povečanje plač in povzročili stavkovni val, kar bi zmanjšalo ugled našega gospodarstva v tujini. Izvozno povpraševanje bi se zmanjšalo, prišli bi v nov val krize in takrat bi zares pristali pri mnogo nižjih realnih plačah, kakršne so sedaj.

DE: Gospod Bole, pred letom dni ste napisali gradivo o konsenzu o socialnem miru, o tem, kakšen tovrsten dogovor naj bi bil podpisan pri nas. Tudi v tem gradivu ste se zavzemali za vzdržnost pri porabi...

Bole: Velika škoda je, da lani konsenz ni bil podpisan. Če bi bil, bi gospodarska aktivnost ne bila padla tako zelo, kot je (novih 15 % v enem letu, op. p.), nezaposlenost se ne bi tako zelo povečala in tudi standard se realno ne bi zmanjšal do takšne mere, kot se je. Žal so akterji razmišljali

na domačem trgu, zlasti pri živilih. Poudarjam pa, da gre zdaj za to, ali želimo gospodarstvo usposobiti, da se bo v najkrajšem času začelo dvigovati in takrat uspelo povečevati plače, pokojnine in socialne prejemke mnogo hitreje kot sedaj.

Kržižanič: Dejansko je vprašanje, kaj z ljudmi, ki ne dobijo dovolj sredstev za preživljanje družine. Pred kratkim sem v članku za DE predlagal, naj država na družinskega člana določi minimalna sredstva. Če nima denarja, naj ta sredstva razdeli kot bone ali karte, da bi ljudje dobili osnovne življenjske potrebsčine.

Zeni: Ob tem vprašanju bi morali pojasniti, kolikšen je pri nas delež bruto plač v prihodu, da vidimo, ali je pri plačah moč kaj prihraniti ali ne. Vlada žal pri lastnih stroških, ki se kažejo skozi davke, ni enako varčna kot pri plačah. Prvi so se od lanskega avgusta povečali za 3,68-krat, plače pa približno za 1,6-krat.

GIBANJE BRUTO OSEBNIH DOHODKOV IN ŽIVLJENSKIH STROŠKOV V OBDOBJU OD JANUARJA 1991 DO APRILA 1992

mesec	BOD/zap */ v din/SIT	verižne st. rasti		st. rasti, jan.91=100	
		BOD/zap */	življenski stroški	BOD/zap */	življenski stroški
1991 I	11168		5.8		
II	11125	-0.4	9.1	-0.4	9.1
III	11693	5.1	4	4.7	13.5
IV	12725	8.8	4	13.9	18.0
V	13506	6.1	11.4	20.9	31.5
VI	14033	3.9	11.5	25.7	46.6
VII	15612	11.3	5.7	39.8	54.9
VIII	16408	5.1	7.2	46.9	66.1
IX	18058	10.1	15.3	61.7	91.5
X	21232	17.6	22.4	90.1	134.4
XI	23457	10.5	18.3	110.0	177.3
XII	25514	8.8	16	128.5	221.6
1992 I	27714	8.6	14.6	148.2	268.6
II	31506	13.7	12.6	182.1	315.0
III	39236	24.5	10.7	251.3	359.5
IV	42122	7.4	6.4	277.2	388.9

Vir: Zavod RS za statistiko

*/ BOD je bruto osebni dohodek po podatkih Zavoda RS za statistiko

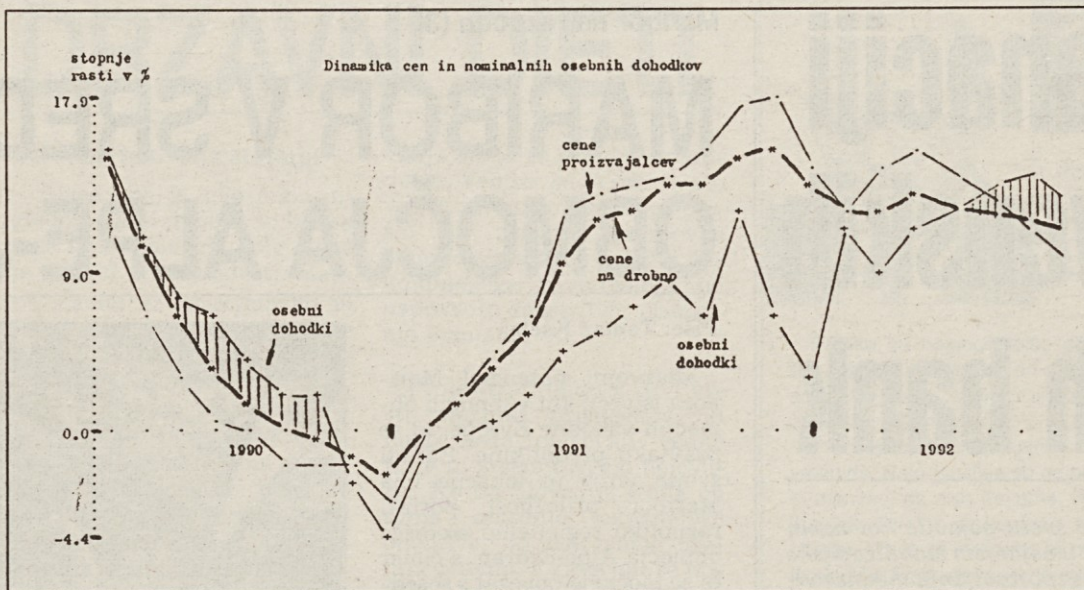
Bole: Mislim, da to ni v redu. S tehnično delitvijo dela se povečujejo materialni stroški. Če imate zelo veliko podjetje, ki praktično vse od začetka do konca naredi samo, bo v njem delež plač zelo velik. Zato hočem reči, da je ta podatek pomemben za eno podjetje, da pa je za gospodarstvo pomembno, kolikšen je delež primarnega faktorja dela. Glede na vse, kar sem danes povedal o gospodarskem položaju in možnostih našega gospodarstva, da se stabilizira, pa ponavljam, da je plača kot strošek za delovanje gospodarstva sedaj bolj ključnega pomena kot njen motivacijski ali socialni vidik.

Mrakar: Rad bi primerjal delež plač in stroške finansiranja proizvodnje podjetij. Ti stroški so lani v prvem polletju v strukturi prihodka imeli 7,1-odstotni delež, v letošnjem prvem polletju 11-odstotnega, v celem lanskem letu pa 12,2-odstotnega. Ko gledamo ta podatek in dodamo še stroške finansiranja države, vidimo, da bi vsaj s podjetniškega vidika padec plač lahko kompenzirali. Mislim, da so stroški države in

v negospodarstvu bistveno večji problem, zato ker se je v negospodarstvu relativna zaposlenost v zadnjih dveh letih močno povečala, kajpak ne absolutno, ampak v primerjavi z zaposlenostjo v gospodarstvu, ki je v tem času padla za približno 18 odstotkov. Poleg tega so sindikati v negospodarstvu bistveno bolj zahtevni kakor sindikati v gospodarstvu. Omeniti velja tudi kolektivne pogodbe, ki so bile takrat, ko so bile podpisane, medsektorsko zelo neusklajene glede na prejšnje standarde in so že samo s tem, da so bile sprejete, povzročile dvigovanje celotne ravni plač.

Križanič: Eden od vzrokov za veliko realno rast prihodkov države je uspešna umiritev inflacije. Ko je inflacija visoka, država z davki pokriva realno sorazmerno majhen del državne porabe. Ena glavnih napak zadnjega premiera bivše Jugoslavije Markovića je bila, da takrat, ko je umiril inflacijo, ni zmanjšal davkov. Vprašanje pa je, ali bi slovenska vlada zdaj lahko znižala najvišje davke v Evropi in za koliko bi olajšala gospodarstvu to breme, ne da bi zmanjšala realne prejemke negospodarstva.

Bole: Mogoče bi bilo razmišljati o zmanjševanju stopenju za socialo, zdravstvo in pokojnine. Te so se lani namreč močno povečale. Vendar je vprašanje, koliko je smiselno v sedanjih razmerah te stopnje zmanjševati. Zdajle, ko se lotimo realnega restrukturiranja gospodarstva, lahko pričakujemo dodatno povečanje števila nezaposlenih. Zato bi potrebovali bistveno močnejšo socialno mrežo, kot jo imamo in to mi v programu restrukturiranja gospodarstva manjka: socialna mreža, s katero bo država podpirala nezaposlene. Zato ne bi govoril, da je te prispevne stopnje možno zmanjševati, ampak da bi bilo treba sredstva prerasporediti. Zakaj ne zmanjšati prispevnih stopenj? Zato, ker bi se verjetno zgodilo natanko to, kar se je zgodilo letos poleti, ko so se zaradi zmanjšanja inflacije stroški financiranja poslovanja znatno zmanjšali. Gospodarstvo pa je takoj povečalo osebne dohodke. Skratka, vsak prihranek podjetja porabijo za plače, poleg tega pa imamo dejansko prešibko socialno mrežo že za doseganje obseg realnega restrukturiranja tistega dela podjetij, ki so že podpisala pogodbo s skladom za razvoj. Ob tem pa je treba povedati še nekaj. Način večanja pokojnin je dolgoročno gledano nevzdržen, saj se povprečna pokojnina veže na povprečno plačo, namesto da bi se masa pokojnin vezala na maso plač. Na tak način se obremenitev plač zaradi pokojnin relativno ne bi povečevala, kar se dogaja

zdaj, ko število upokojenev narašča, število zaposlenih pa pada.

Zeni: Verjamem, da je javni sektor veliko breme glede obsega plač, toda začeti bi ga morali racionalizirati. Samo z zmanjševanjem plač bomo javni sektor napravili še bolj neučinkovit. Gre za to, da napravimo ta sektor učinkovit, da bodo delavci, ki bodo v njem ostali, delali prave

stvari. Sicer pa pogledjmo, kako so kje delavci in delodajalci obremenjeni s prispevki in davki: Slovenski zaposleni je za javni sektor prispeval v višini svoje neto plače, nemški delavec pa le petino neto plače. Bruto plača v Sloveniji je lani znašala, letna seveda, 5300 ekujev, v Nemčiji pa 27200 ekujev. Zaradi tega se ne upam trditi, da je povprečna plača 600 mark previ- soka. Bojim se celo, da bodo v podjetjih pod pritiski težav planirali za povprečni strošek dela le 400 mark ali celo samo 300. Preden se kaj takega lahko popravi, traja vsaj pol leta. Zato menim, da naj znižanje plač ne sodi v razvojni koncept gospodarstva.

Bole: Uspoštovati je treba, katere storitve plačuje Nemeč iz neto plače, katere pa Slovenec.

Uhan: Ob plačah v gradbeništvi bi se lahko zjokal. V posameznih podjetjih so najnižje plače krepko pod ravnijo zajamčenega osebnega dohodka, ki ga dobijo tisti delavci, ki na primer sedijo doma. Pa še zajamčeni je prava revščina...

DE: Ves čas se vrtimo okoli plač in njihovega slabega vpliva na oživljanje gospodarstva. Ali ni morda še kaj drugega problem?

Bole: Ne trdim, da so plače edini problem. So pa središčni element reševanja gospodarstva na kratki rok. Niti na pamet mi ne pade, da bi Sloveniji nudi perspektivo, da si prihodnost gradi na cenemem delu. Govorim izključno o času šestih, sedmih mesecev, ki ga gospodarstvo potrebuje za zalet, pri čemer pa mi moramo bremena odvzeti. Na daljše obdobje pride seveda v poštev vse, o čemer ste danes govorili, motivacija, izobrazba, šolanje itd. Tod nam, če smem izreči takšno prispodobo, gori hiša in moramo temu primerno ukrepati, ne pa govoriti, kako jo bomo prihodnje leto belili. Tudi Singa-

pur, ki ste ga prej omenili kot zglede, je začel pospešen razvoj pred dvajsetimi leti na zelo poceni delovni sili. V Singapuru leta 1972, ko se je odcepil od Malezije, niso imeli nič drugega kot ladjedelnice za popravila angleških ladij in tekstilno industrijo. Gre samo za to, da temu gospodarstvu omogočimo, da ponovno vzleti, da preprečimo, da bi padlo na nos. Zaradi tega je

Franc Križanič: Hudo bi bilo, če bi ljudje v času intenzivne stabilizacije zahtevali veliko povečanje plač in povzročili stavkovni val. Zmanjšali bi ugled gospodarstva v tujini, znižali izvožno povpraševanje ter spodbudili nov val krize.

izredno slabo, da partnerji niso podpisali konsenza o socialnem miru, konsenza, ki bi pomagal ujeti gospodarstvu ravnotežje, da bi lahko normalno funkcioniralo.

Zeni: Ne morem se strinjati, da so ključna obremenitev gospodarstva edinole plače.

Bole: Javni sektor »vzame« približno 48 odstotkov družbenega produkta in dve tretjini tega so plače. Absurdno je, da so neto plače v javnem sektorju obremenjene prav tako kot v gospodarstvu, saj dejansko breme nosi kljub temu – gospodarstvo. Potem so tudi plače v gospodarstvu. Skupaj torej bruto plače »vzamejo preko polovice družbenega produkta. Največ je torej mogoče za kapitalizacijo gospodarstva vzeti tukaj. Se pa strinjam, da plače niso edino breme, vendar se takrat pogovarjamo o plačah, zato o drugih rešitvah ne govorim.

DE: Vlada in zbornica podarjata, da bi povprečne plače imele veljati le 400 mark, da večjih gospodarstvo ne prenese...

Uhan: Vprašujem, ali je možno, da bi v konsenzu sindikati pristali na nižja izplačila plač, če višjih gospodarstvo res ne prenese, vendar pa bi se hkrati dalo polno veljavo kolektivnim pogodbam. S tem ko bi delavcem plače po kolektivnih pogodbah samo evidentirali, izplačali pa gospodarskim razmeram primerno nižje, ne bi slabšali likvidnosti podjetij, evidentirane plače ne bi imele monetarnega vpliva in tudi ne bi pospeševale porabe.

Bole: Vi predlagate podobno rešitev, kot jo je imel Ante Marković z delnicami.

Menim, da to ni rešitev, da bi bila za mnogo delavcev to prevara. Če pride podjetje v stečaj, je stečajne mase za približno desetino vrednosti podjetja, upniki dobijo kakih 12 do 13 odstotkov svojih terjatev, lastnik (z delnicami v rokah bi bili to tudi delavci) ne dobi ničesar. Za tako rešitev sem samo, če bi bila metoda privatizacije, vendar je treba v tem primeru ugotoviti, koliko je v podjetju poslovnega sklada. Če ga ni več, bi morali te delnice takoj prenehati obračunavati. V večini podjetij ne bi mogli nič obračunati, ker praktično ni več poslovnega sklada. Rešitev je možna le, če bi po privatizacijskem zakonu ustanovili fond in prej omenjeni neizplačani del plač obračunavali kot terjatev do tega fonda.

DE: Vprašujemo, ali je resnično treba povprečne plače tako znižati, da čeprav za kratkega pol leta?

Uhan: To, kar se zdaj želi napraviti s plačami, je prehudo. Če delodajalec ne bo zagotovil enostavne reprodukcije delovne sile, ga bo to udarilo kot bumperang.

Križanič: Dokler tečajna politika ne vpliva na inflacijo in če se bo ukinila indeksacija, potem ni nujno, da padanje vrednosti tolarja, ki ga izzove država z ustreznim instrumentarjem, vpliva na inflacijo. Do zdaj aktivna tečajna politika julija, avgusta in septembra ni vplivala bistveno na povečanje cen, in če se bo tako nadaljevalo, lahko ostanejo plače na zdajšnji ravni. Upamo lahko, da bo potem gospodarski rasti, ki bo nastala zaradi povpraševanja v izvozu, sledila tudi rast dohodkov, plač, povečal se bo uvoz...

Uhan: Če bi ljudje videli takšno perspektivo, bi vanjo zaupali.

Bole: To je seveda rezultat idealnih razmer. Treba pa je povedati, da poletna reakcija cen na gibanje tečaja ni bila normalna. Mislim da bi morala biti raven plač okrog 500 mark, če bi hoteli dolgoročno vzpostaviti zunanjo konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Seveda ni mogoče pričakovati, da bi lahko tečaj tolarja še za kakih 18 odstotkov izboljšal zunanjo konkurenčnost, ne da bi se zato povečale domače cene. Ne bi žele sindikatom kakorkoli svetovati, lahko samo povem podatke in objasnim verjetne posledice določenih potez.

DE: Pojasnite, prosim, kam merite.

Bole: Želel bi, da se konsenz sprejme, ker bi bilo v korist vseh. Nesprejemanje konsenza objektivno najbolj občutijo tisti, ki jih sindikat zastopa. Poanta je v tem, da če bi se sindikat zavezal, da bo določeno kratko obdobje (običajno se taki dogovori sklepajo za 3, 4 mesece, potem pa se ponovno oceni pogoje dogovora), plače zadrževal pod rastjo cen ali nominalno celo nespremenjene, potem, bi se drugi partnerji prav tako zavezali za zadrževanje stroškov. Če delavci pristanejo na tak dogovor, bodo dejansko imeli višje plače, kakor jih imajo zdaj, ko konsenz ni podpisan. V tem je poanta konsenza. Da se umirijo zadeve na stroškovni strani, da gospodarstvo lahko zajame sapo in vzame zalet. Žal je pri nas preveč medsebojnega nezaupanja in zato do podpisane pretež medsebojnega nezaupanja in zato do podpisane pretež. Sindikati ne zaupajo državi, delodajalci ne kmetom, ti ne zaupajo nikomur, država ima še druge probleme...

DE: Desetletje že govorimo in pišemo o »svetlobi na koncu predora«. Ali jo je še videti?

Bole: Jaz jo vidim.

Pogovor priredil za objavo: Boris Rugelj
Slike: Sašo Bernardi

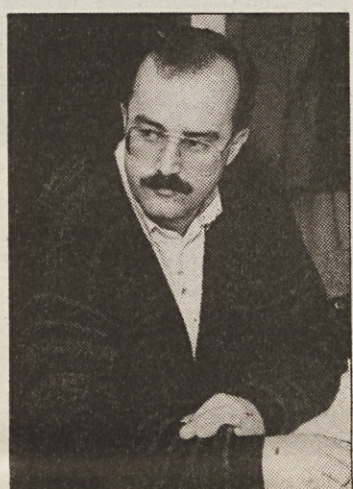
Janez Zeni: Moti me, da vlada vodi zelo restriktivno politiko do plač, medtem ko take ostrine ni čutili pri njeni lastni ceni, ki se kaže skozi davke.

stroški finansiranja poslovanja ključnejši problem kakor teh 12 odstotkov, kolikor znaša delež plač v prihodu.

DE: Ves čas govorimo o gospodarski stabilizaciji, toda kot nujni prispevek temu omenjamo samo zniževanje plač. Kaj pa prispevki, davki; finansiranje javnega sektorja torej?

Mrakar: Šeststo tisoč aktivnih prebivalcev vzdržuje 450 tisoč upokojenev, okoli 100 tisoč brezposelnih ter posredno tudi 70 tisoč beguncev.

Bole: Največji del izdatkov javnega sektorja so spet – plače. Materialni stroški države v ožjem smislu so samo osem odstotkov družbenega produkta. Mislim, da so plače

Peter Mrakar: Smo žrtve sistema, ker se neprestano vrtimo: Zvišanje plač v gospodarstvu pomeni zvišanje plač v negospodarstvu, čeprav tega nismo hoteli.

stvari na pravi način. Na primer: v tistem delu javnega sektorja, ki bi lahko bil profitabilen, v PTT, železnici, elektrogospodarstvu, država ima do menedžerjev mezdnin odnos. To se mi zdi eden od izvornih grehov na tem področju.

Križanič: Delovno mesto v gospodarstvu je precej dražje kakor v negospodarstvu. Racionalizacija javnega sektorja bi zdaj, ko restrukturiranje gospodarstva teče že precej hitro, povzročila večjo krizo brezposelnosti.

Mrakar: Pokojninsko zavarovanje posoja presežke državi, zdravstvu za plače, podpredsednik vlade Herman Rigelnik pa se trudi, da bi te presežke usmeril v gospodar-

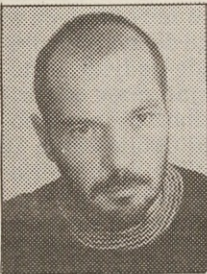
PRIMERJAVA RASTI IZPLAČANIH BRUTO PLAČ IN POVPREČNIH IZHODIŠČNIH PLAČ PO SPLOŠNI KOLEKTIVNI POGODBI

mesec	BOD/zap * / v din/SIT		veržne stopnje rasti		ZAOŠTANJE RAŠTI		st. rasti, jan.91=100		ZAOŠTANJE RAŠTI	
	BOD/zap.	popv.IOD/zap.	BOD/zap.	popv.IOD/zap.	BOD ZA IOD	BOD/zap.	popv.IOD/zap.	BOD ZA IOD	BOD/zap.	popv.IOD/zap.
1991 I	11168	8515								
II	11125	9002	-0.4	5.7	-5.8	-0.4	5.7	-5.8		
III	11693	9784	5.1	8.7	-3.3	4.7	14.9	-8.9		
IV	12725	10175	8.8	4.0	4.6	13.9	19.5	-4.6		
V	13506	10582	6.1	4.0	2.1	20.9	24.3	-2.7		
VI	14033	11706	3.9	10.6	-6.1	25.7	37.5	-8.6		
VII	15612	12959	11.3	10.7	0.5	39.8	52.2	-8.1		
VIII	16408	13689	5.1	5.6	-0.5	46.9	60.8	-8.6		
IX	18058	14644	10.1	7.0	2.9	61.7	72.0	-6.0		
X	21232	16656	17.6	13.7	3.4	90.1	95.6	-2.8		
XI	23457	19890	10.5	19.4	-7.5	110.0	133.6	-10.1		
XII	25514	23101	8.8	16.1	-6.3	128.5	171.3	-15.8		
1992 I	27714	26404	8.6	14.3	-5.0	148.2	210.1	-20.0		
II	31506	29884	13.7	13.2	0.4	182.1	251.0	-19.6		
III	39236	33345	24.5	11.6	11.6	251.3	291.6	-10.3		
IV	42122	36699	7.4	10.1	-2.5	277.2	331.0	-12.5		
V		38996		6.3			358.0			

Vir: Mesečni statistični pregled Zavoda RS za statistiko

* / BOD je bruto osebni dohodek po podatkih Zavoda RS za statistiko

** / povprečni IOD je naveden v bruto znesku

Piše: Franci Križanič

O sanaciji slovenskih poslovnih bank

Sanacija poslovnih bank se je v svetu pojavila kot način usposabljanja poslovnih bank med izvajanjem stabilizacijske (antiinflacijske) politike ali pa pri vzpostavljanju mednarodnih denarnih unij. Kolikor je meni znano, imajo s sanacijo poslovnih bank največ izkušenj v Španiji. Država se loteva sanacije poslovnih bank, ker njihovo propadanje vodi do precejšnjega zmanjšanja gospodarske dejavnosti in blaginje. Velika gospodarska depresija v tridesetih letih tega stoletja ni nastopila zaradi padca vrednosti delnic, pač pa zaradi stečaja nekaj večjih poslovnih bank v Združenih državah Amerike. Podobno se je tudi z »bančno paniko« v oktobru 1990 začel nov dosedaj najgloblji padec slovenske produkcije, zaposlenosti in življenjskega standarda (do povsem enakih rezultatov pa bo privedel tudi odliv kapitala – z novo »bančno paniko« – ob morebitni administrativni »zamrznitvi« obresti s t.i. Toplakovim zakonom). Zaradi takšnih posledic je država običajno zainteresirana za uspešno gospodarjenje poslovnih bank na njenem območju. Kadar le-te zaidejo v težave, država reagira za zaščito depozitarjev oziroma upnikov poslovne banke.

Vzroki, zaradi katerih se poslovne banke lahko znajdejo v izgubah, so različni. Eden od možnih vzrokov je, da so delničarji (torej lastniki) banke obenem tudi pomembni dolžniki in prek lastniškega vpliva povzročajo negospodarni plasma kreditov dane banke. Pred uvedbo delniških družb smo pri nas imeli tak položaj zaradi koncepta poslovnih bank kot »servisov združenega dela«. Njihovo uspešno »servisiranje« pa se kaže v sedanjih izgubah. Drugi vzrok je vpliv države na usmerjanje investicij. V našem primeru je država lahko vplivala na poslovno politiko z dajanjem soglasja k imenovanju direktorjev bank. Tretji vzrok, ki je omogočil dolgoletno kopičenje izgub slovenskih poslovnih bank, je bila servilna denarna politika Narodne banke Jugoslavije, ki je preprečevala, da bi tekoče težave poslovnih bank vodile tudi do pravočasnih in s tem cenejših sanacijskih ukrepov. Četrty vzrok so neusklajene spremembe obrestnih mer in tečaja domače valute, nihanje ekonomske politike nekdanje Jugoslavije med omejitveno in ekspanzivno denarno politiko, med spodbujanjem izvoza in sproščanjem uvoza. Zaradi takšnih nihanj, ki jih ni bilo moč predvideti, so izgube poslovnih bank vsaj deloma tudi razumljive. Podobno velja tudi za peti vzrok, ki je v izgubah prej uspešnih gospodarskih organizacij zaradi razpada jugoslovanskega trga in bankrota Vzhodnoevropskih gospodarstev. Med preusmerjanjem na nove trge slovenska podjetja ne morejo redno odplačevati obveznosti, sprejetih v bistveno drugačnih gospodarskih razmerah.

Rezultat vsega navedenega je rast stroškov bančnega posredovanja, to je sredstev, s katerimi naše poslovne banke pokrivajo izgube. Zaradi tega nastaja velika razlika med aktivno in pasivno obrestno mero, to je med obrestmi, ki jih banke zaračunavajo svojim dolžnikom, in obrestmi, ki jih plačujejo svojim upnikom oziroma varčevalcem. Problem je v tem, da sorazmerno nizke pasivne obrestne mere niso spodbudne za rast prihrankov, visoke aktivne obrestne mere pa vplivajo na zniževanje investicij. Ta problem odpravlja sanacija bančnega sistema.

Sanacijo poslovnih bank običajno izvajajo v breme dolžnikov, ustanoviteljev in zaposlenih v saniranih poslovnih bankah. Razliko, ki je ni moč kriti iz sredstev lastnikov banke in povračila dolgov, pa krije država. Sanacija banke običajno okrepi varnost vlog in gospodarski položaj varčevalcev ter upnikov banke. Po sanaciji se bistveno spremeni plasma bančnih kreditov in s tem struktura njenih dolžnikov. Cilj sanacije bank je torej odprava velike razlike med pasivno in aktivno obrestno mero, zagotovitev profitabilnosti novih bančnih plasmajev in zlasti zaščita bančnih depozitarjev.

V zvezi s sanacijo slovenskega bančnega sistema se pred našo javnostjo pojavljata dve vprašanji. Prvič, ali sploh sanirati slovenske poslovne banke ali pa kar dopustiti njihov stečaj. V primeru odločitve za sanacijo pa sledi drugo vprašanje, na kakšen način kriti stroške, ki jih bo pri tem opravilu prevzela nase slovenska država. Tu je več možnosti. Država lahko v ta namen oblikuje javni dolg in ga krije z davki (to je na primer storila Španija). Slovenija lahko ta dolg krije tudi iz preobrazbe dela svojih in bančnih terjatev v lastniške deleže slovenskih družbenih podjetij ter njihovo prodajo na borzi. Končno pa bi bila možna tudi sanacija slovenskega bančnega sistema na način, po katerem bi varčevalci (prostovoljno – kadar bi se posameznik s tem strinjal) prevzeli lastniške deleže nad bančnimi dolžniki v ustreznih višini njihovih vlog na eni ter bančnih terjatev do slovenskih družbenih podjetij na drugi strani.

Sanacija slovenskega bančnega sistema je problem, ki ga bo slovenska država morala rešiti, in prej kot bo to storila, manjši bodo družbeni stroški tega podviga.

Zaskrbljenost

Številne podražitve, ki smo jim vsak dan priča, me ne skrbe posebno. Skrbi me to, ker smo mi po vsaki podražitvi cenejši.

Evgen Jurič

Maribor na razpotju (3)

MARIBOR V SREDIŠČU OBMOČJA ALPE-JADRAN

Piše: Tomaž Kšela

»Razvojni potencial Maribora je večji kot v mnogih območjih vzhodne Evrope, ki se prav tako preoblikuje. Zaradi svojih virov in lokacije ima Maribor priložnost postati raznoliko regionalno središče območja Alpe-Jadran, s čimer bi se močneje povezal s sosednjimi zahodnimi gospodarstvi in postal integralni del tega naprednega območja,« so zapisali strokovnjaki inštituta »SRI International« iz Združenih držav Amerike v projekt »Maribor jutri«.

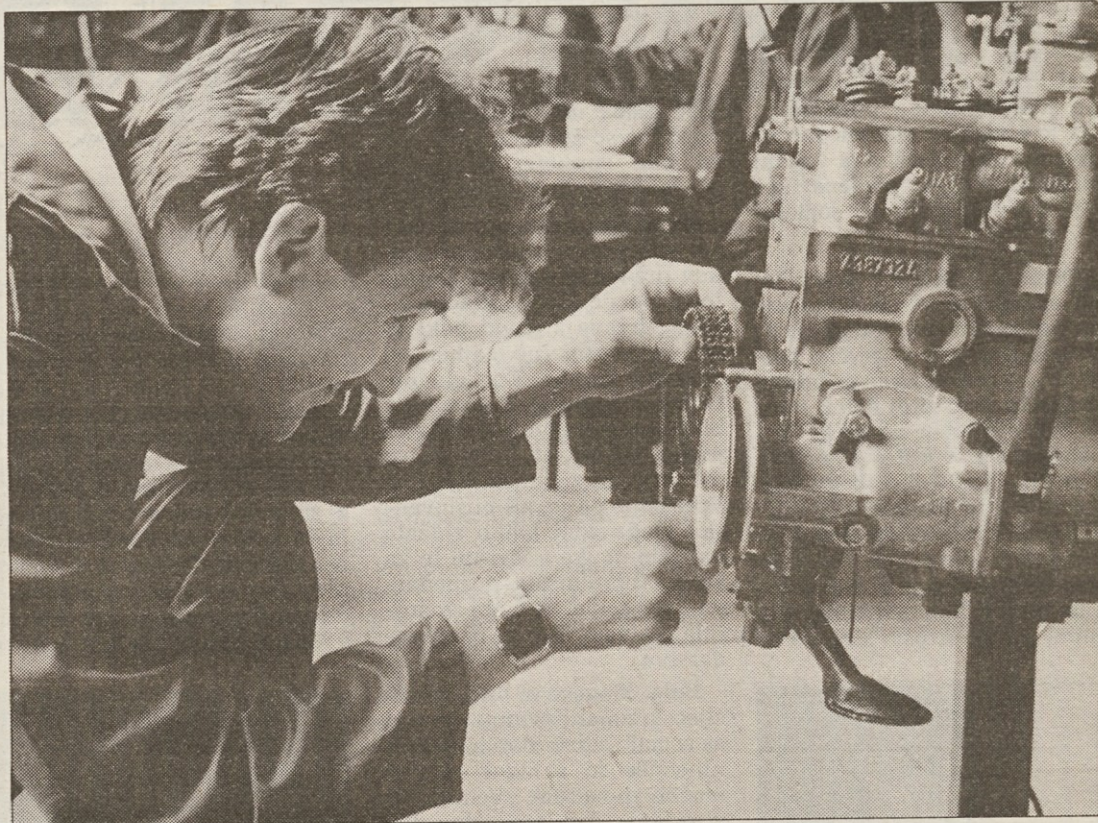
Misel o nujnosti povezovanja Maribora z deželami v okviru skupnosti Alpe-Jadran se je v javnem življenju pojavila že pred časom, saj je bil po drugi svetovni vojni zaradi blokovskih nasprotij in »hladne vojne« Maribor pravzaprav odrezan od svojega širšega gospodarskega okolja. Skozi stoletja so gospodarske poti Maribor povezovala z Gradcem in Celovcem ter z zahodno Madžarsko in Hrvaško prav tako močno kakor s slovenskimi deželami.

Maribor je bil včasih v svojem naravnem gospodarskem okolju središče nekaterih tedaj naprednih gospodarskih panog, hkrati pa je imel razvitih tudi mnogo drugih dejavnosti – od prometa do trgovine in kmetijstva. Razumljivo je, da se je po drugi svetovni vojni velik del razvite mariborske industrije usmeril na jugoslovanski trg, na katerem je bil Maribor spočetka tretje največje industrijsko središče.

Razpad jugoslovanskega tržišča je na eni strani kratkoročno močno prizadel mariborsko industrijo, hkrati pa ji je pomagal do krutega spoznanja, da se je zaradi pretežne navezanosti na »zaščiten jugoslovanski trg« v zadnjih desetletjih močno zmanjšala rentabilnost poslovanja številnih mariborskih podjetij in tovarn, ki so danes glede na svoje gospodarsko okolje tudi močno predimenzionirane.

Da bi se Maribor ponovno povezal s srednjeevropskimi mesti in regijami na območju Alpe-Jadran, pa se mora njegovo gospodarstvo ustrezno preoblikovati. Strokovnjaki iz Stanforda so v sodelovanju z domačimi gospodarstveniki začrtali vizijo, po kateri bi se šest mariborskih gospodarskih sektorjev preoblikovalo v osem clusterjev gospodarskih dejavnosti – gre za medsebojno odvisna, komplementarna in konkurenčna podjetja v istih dejavnostih. Po njihovih izkušnjah je vzajemno delovanje takšnih podjetij, če so podprta z regionalno infrastrukturo, lahko močan vir konkurenčne prednosti.

Če bo vizija strateškega razvoja iz projekta »Maribor jutri« uresničena, potem bodo v Mariboru razvijali predvsem: strojno industrijo, raznoliko lahko industrijo, gradbene storitve, del tekstilne industrije – proizvodnjo posebnih tkanin in gotovih izdelkov, prehransko industrijo z agroživilstvom, transport z zunanjo trgovino, poslovne storitve ter turizem.

Vse prejšnje desetletje so se v Mariboru trudili – ali pa so se morali truditi – povezati gospodarska podjetja skladno s tedanjo zakonodajo v takorimenovane »reprodukcijske celote«, za katere je bila značilna vertikalna povezanost velikih podjetij, ki so »pogoltnila« tudi številna mala podjetja. Leta 1986 je bilo de-

nimo v Mariboru samo še 26 malih podjetij občanov. Po mnenju tvorcev projekta »Maribor jutri« bo proces oblikovanja clusterjev trajal dalj časa, mestne oblasti pa ga bodo lahko pospeševale, če bodo pomagale zagotoviti ustrezno infrastrukturo za to. Maribor po prepričanju Stanfordovcev lahko najde

svoje mesto med dobavitelji in partnerji v industrijsko razvitih državah Zahodne Evrope, s tem pa naj bi svojim prebivalcem zagotovil tudi priložnost za zasluzke, ki so primerljivi s tistimi v razvitem svetu!

Seveda pa se samo po sebi postavlja vprašanje, kakšno ceno bo Maribor moral in zmoget plačati za vsaj delno

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje Podjetništvo in razvoj kadrov

Podjetniške razvojne zasnove v razvitih državah že od sredine sedemdesetih let ne gradijo več na novih tehnologijah kot osnovnem spodbujevalcu razvoja, ampak predvsem na kadrih. To postavlja v ospredje skrb za razvoj človeških potencialov, za uveljavljanje različnih sistemov in metodologij razvoja kadrov ter modelov planiranja karier sodelavcev. Po tej poti je mogoče spodbuditi načrtovanje osebne strokovne razvoja do zgornjih meja posameznikove zmoglosti. Z načrtovanjem karier je mogoče sodelavcem približati možnosti razvoja njihove poklicne poti in jih usmerjati k delu, v katerem bodo najuspešnejši. Zadovoljstvo pri delu pa je močan vzvod sproščanja človekove ustvarjalnosti.

Vsebina

- I. Podjetništvo in načrtovanje razvoja kadrov
 - Optimalen razvoj sodelavcev
 - Od klasične personalne h kadrovske razvojni družbi
 - Vrednote in pravila podjetniške kulture
 - Ciljna kvalifikacijska struktura podjetja
 - Računalniško spremljanje poklicne poti
- II. Načrtovanje razvoja človeških potencialov
 - Kot sestavina strateškega planiranja in razvojnega poslovanja
 - Strateški razvojni načrt podjetja
 - Načrtovanje razvoja sodelavcev
- III. Ugotavljanje potreb po znanju kot kriterij standardov kakovosti – ISO 9001
 - Metodološki postopki in orodja za ugotavljanje potrebnih znanj
 - Pravilnik o ugotavljanju potreb po znanju

- IV. Nekatera načela kadrovske strategije in načrtovanje karier
- V. Elementi sistema razvoja kadrov
- VI. Metodologija načrtovanj karier

- A. Kaj vsebuje in kdo so njeni nosilci
 - Manj improvizacij in dela s kadri »po posluhu«

Nujne spremembe v stilu vodenja
Kako sodelavce motivirati in stimulirati za načrtovanje karier

B. Metodološke smernice za izdelavo orodij in pripomočkov pri načrtovanju karier
Upoštevati komu je metodološko orodje namenjeno
Zagotoviti multidisciplinarni strokovni pristop
Razviti svetovalno delo
Ocenjevati ustvarjalni potencial sodelavcev
Sodelavce usmerjati
Ocenjevati rezultate usposabljanja
Spremeniti staro strukturo delovnih mest
Izločiti sistem nagrajevanja in napredovanja

C. Sestavine ustrezne metodologije načrtovanja karier
Kadrovski portfolio
Ocenjevanje delovne uspešnosti in razvojni možnosti menedžerjev
Letna anketa o poklicnih željah in strokovnih ambicijah sodelavcev
Letni razgovor s sodelavcem
Protokol za evidentiranje »letnega razgovora«
Načrt razvoja vodilnih kadrov
Kadrovska evidenca načrtovanja karier

VII. Priloge

Želja in namen avtorja te brošure sta bila, skrajšati poti iskanja in uveljavljanja novih prijemov v kadrovske dejavnosti naših podjetij. Zato v njej seznanja s konkretnimi metodološkimi pripomočki. Poslovodstva in strokovne kadrovske službe v podjetjih jih bodo skladno s svojo poslovno filozofijo in kadrovske razvojno strategijo lahko prilagodili svojim potrebam in pričakovanjem.

Priročnik je izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.
Cena priročnika je 850 SIT.

RODOLJUBI MODRE KRVI

Naši poslanci imajo dvojno moralo – Eno zase in njim podobne petične parazite, drugo pa za oropane delavce

Takoj ko je Demos prišel na oblast, je začel s trdo metlo pometati po »usedlinah boljševiske preteklosti«. Njegovi veljaki so govorili, da bodo čez noč odpravili »vse privilegije« prejšnjih oblastnikov: za glavno nalogo pa so si zastavili nekdanjim lastnikom vrniti po vojni odvzeto premoženje: graščakom veleposestva, Cerkvi gozdove. Onkraj meja Republike Slovenije se je kar naenkrat pojavilo nešteto rodoljubov modre krvi s prošnjami za slovensko državljanstvo, dokumentiranimi z ganljivimi opisi, kako trpko je zadnjih 45 let potekalo njihovo življenje na tujem. Da pa bi tem ljudem slovenska država premoženje lahko vrnila, je treba nekje zbrati denar. In kdo je bil bolj pri roki kot delavci.

Vsi vemo, da smo vsi zaposleni redno vplačevali stanovanjski prispevek za gradnjo družbenih stanovanj in da ta denar mnogim ni bil (in tudi ne bo?) nikoli povrnjen. In medtem ko je država vsem, ki se jim je v zadnjih 45 letih posrečilo priti do družbenega stanovanja, ta stanovanja odprodala za petino tržne cene, so upokojenci in delavci, ki se jim ni uspelo dokopati do stanovanjske pravice, ostali dolgih nosov. Odkar velja novi stanovanjski zakon, so bile z »upravičenci« za nakupe družbenih stanovanj sklenjene kupoprodajne pogodbe tudi za desetkrat nižje vsote, kot pa je bila v trenutkih trgovanja dejanska vrednost objekta. Takih srečnih, predvsem novih lastnikov hiš – za 25 namesto 800 tisoč DEM in podobno – je bilo na Slovenskem kar precej. Ljudje so postregali vse svoje prihranke, prodali avtomobile in si denar tudi sposodili – samo da so lahko izkoristili enkratno priložnost: priti do lastnega stanovanja za malo tolarjev. Država pa je prišla do kar precej denarja.

S takšno velikodušno prodajo družbenih stanovanj zasebnikom je država spretno prikripla najbolj množičen rop, kar smo jih doslej zaznali na Slovenskem. Okradla je večino (prisilnih) vplačevalcev stanovanjskega dinarja. Ti zdaj potrpežljivo molčijo kot so molčali vsa pretekla leta, ko so jim mesečno od plač trgali denar za zidavo stanovanj. Pa ne bi smeli molčati. Morali bi povzdigniti svoj glas in terjati od »demokracije« države izplačilo (revalorizirano in obrestovano) vsote,

vplačane v nekdanjo skupno blagajno. Z vso pravico! Denar je vendar njihov in od nikogar drugega. Varuhi države sicer zagotavljajo, da tega denarja ni več in so oškodovancem že nekajkrat povedali, da je bil ta denar podružbljen.

Vse to pa pomeni, da imajo naši poslanci dvojno moralo. Tistim, ki jim je v prvih povojnih letih država (bila je vendar komunistična) odvzela lastnino, jim jo je treba vrniti, kar pa je ljudem odvzela nova slovenska, demokratično in svobodno izvoljena oblast – to pa je nekaj povsem drugega, normalnega, v imenu demokracije posvečenega.

Veliko Slovencev prebira Oglasnik, prekupčevanje s stanovanji je ljudem le preveč na oči; to pa ni dobro, ko bo šlo za delavske ali upokojenske glasove – za sedanjo oblast namreč. Tega se je ta še pravočasno spomnila, zato je (vlada) sklenila – po hitrem postopku – sprejeti spremembo glede davkov občanov, nekakšno novost v zakonu o davkih, s katero naj bi vgradila »varovalko«, s katero bi stopili na prste tistim, ki se poskušajo izogniti plačilu davka pri prodaji stanovanj, kupljenih po novem stanovanjskem zakonu. Predvideno je namreč, da bi vsak, ki prej kot v treh letih prodaja podarjeno stanovanje, ki je bilo sicer pridobljeno z odkupom družbenega stanovanja, moral plačati še dodatni davek.

Vlada utemeljuje ta predlog takole: V praksi niso redki primeri, ko lastniki stanovanj ali stanovanjskih hiš, pridobljenih s privatizacijo po stanovanjskem zakonu, prodajajo to svojo lastnino tako, da naj-

prej sklenejo fiktivne darilne pogodbe z dediči prvega dednega razreda in v darilni pogodbi navedejo vrednost v višini, za katero nameravajo prodati te stanovanjske prostore. Takoj po sklenitvi darilne pogodbe pa obdarjenci za to vrednost (iz darilnih pogodb) prodajo stanovanje. Ker je prvi dedni red oproščen davka na dediščino in darila, pri tovrstni prodaji pa vsaj navidezno ni dosežen dobiček, se s takimi prenosi prodajalci izognejo plačilu davkov.

Predlog sprememb zakona zato predvideva, da se za takšno preprodajo plača davek vsaj po tisti davčni stopnji, ki je predvidena za dediče drugega dednega reda (starši, bratje, sestre in njihovi potomci). Izhodišče za višino davka, ki ga je treba plačati v tem primeru, je (bo?) višina ocenjene vrednosti stanovanja ter na podlagi te določena davčna osnova, povečana za 5 pa tja do 14 odstotkov.

Tako poučno, vendar tudi z dvignjenim kazalcem, ljudem pripoveduje (grozi) naša vlada – če bodo še naprej hudobni in iskali luknje v stano-

vanjskem zakonu. Že res, da kaj več zdaj ne more storiti, saj je prevzela Peterletovo dediščino; kljub temu pa bi le morala pomisliti tudi na vsakdanje skrbi tistih slojev Slovencev, ki zaslužijo komaj za sproti in morajo za svoj zaslužek trdo delati – in nimajo časa za razmišljanje o špekulacijah in kupčijah. Upokojencev je v Sloveniji že nad 440.000, brezposelnih čez 100.000, naša država preživlja nad 70.000 beguncev iz BiH in Hrvaške. Ob vseh teh dejstvih, ki govorijo, da se Slovenci zato, ker nimamo vizije razvoja, vse bolj utapljam v brezdelju, pa se Jožici Puhar povrh še (napol) zareče, da bo treba pogodbeno delo prepovedati (kasneje sicer pojasni, naj bi to veljalo le za nezaposlene, ki bi v takšnih primerih bili ob podporo. Vse več znamenj torej priča, da v naši »samostojni, neodvisni« delo ni več vrednota in da tudi ne velja več toliko, kot znaš, temveč kolikor se znajdeš, (po)iščeš luknje v zakonih ali pa veliko govoriš o skorajšnji Evropi na naših tleh. Še zlasti zdaj, pred volitvami, ko je to konjunktorno.

Vinko Blatnik

Pismo Cirilu Ribičiču

Spoštovani!

Sem Naško Gačevski, rojen 26. 4. 1956 v Bitoli. Že 13 let živim v Sloveniji, v Murski Soboti, Vrtna 8. Zaposlen sem v Carinarnici Gornja Radgona in delam kot carinik. Po 13-ih letih dela mi bo delovno razmerje prenehalo, ker nisem uspešno opravil ustnega dela izpita iz slovenskega jezika.

Sprašujem vas, kakšna demokracija je to in kakšne pravice imam. Komisija je ugotovila, da nisem sposoben za delo na meji, ker nimam slovenskega naglasa. Živim in delam v Prekmurju in sem v stalnih stikih s potniki, ki so večinoma s tega območja in se vsi pogovarjajo z mano v prekmurskem jeziku.

V tej službi sem bil dober 13 let in sedaj mi očitajo da ne znam slovenskega jezika. V Sloveniji sem si ustvaril družino in zgradil hišo. Imam stalno državljanstvo v Sloveniji, dobil sem ga leta 1990. To prenehanje delovnega razmerja je velika ZAHVALA za čas med vojno, ko sem z avtomatom v roki skupaj s policijo branil republiko Slovenijo, ki je sedaj samostojna in demokratična država. Vsaka vojna ima žrtve, jaz pa sem žrtev politike. Kje so pravice, ki jih je zagotavljal gospod Petrle, ko sem podpisal lojalnost?

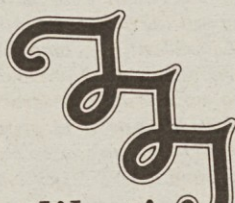
Kot osebo, ki v Sloveniji nekaj pomenite, Vas sprašujem, ali je to demokracija ali anarhija ali kaj drugega, česar jaz ne vem. Sedaj mi preostane le, da začnem krasti, da bom lahko preživel svojega dveletnega sina. To pismo bom naslovil na sedež OZN in mednarodno sodišče v Hagu. O mojem problemu bo seznanjeno vodstvo moje matične, sedaj države Makedonije, kakor tudi EGS.

Od vas ne pričakujem ničesar drugega kot to, da to vprašanje postavite na enem od vaših sestankov. Delovno razmerje mi preneha 1. 6. 1992, s tem da lahko delam še dva meseca in si v tem času poiščem drugo delovno mesto. Od samostojne Slovenije, ki je sedaj moja domovina in domovina, ki me je dobesedno zavrnila, sem več pričakoval.

Naško Gačevski

Mnenje uredništva

Tole pismo je Naško Gačevski naslovil predsedniku SDP Cirilu Ribičiču. Objavljamo ga v trenutku, ko na sodišču združenega dela v Murski Soboti že teče postopek izpodbijanja odločbe republiške carinske uprave. Naško je v svoji pritožbo eksplicitno navedel tudi (ne)upravičeno domnevo, da se je carinarnica odločila za etnično čiščenje. Glede na njegove grožnje, da bo o svojem primeru obvestil nekatere mednarodne institucije, se torej prav lahko zgodi, da bo tudi Slovenija predmet kakšnih (mučnih) mednarodnih obravnav, ki nam še kako lahko škodujejo pri vključevanju v najrazličnejše mednarodne organizacije. Očitno se tega nova slovenska država in njeni uradniki premalo zavedajo.

Svobodni Sindikati Slovenije

Na Gorjancih

Teritorialci napadli lovca

Kaj se pravzaprav dogaja na Trdinovem vrhu in bližnji gorjanski okolici? Po tistem, kar lahko opazi naključni popotnik, bi lahko rekli, da smo s sosednjo Hrvaško že v vojni, le da tega Slovenci in najbrž tudi Hrvatje še ne vemo. Za zdaj se edino še ne strelja, medtem ko premiki vojaških sil na eni in drugi strani sami zase govore o veliki nervozni, ki grozi, da bo eskalirala v resnični vojaški spopad.

Ob tem si moramo zastaviti dvojno vprašanje: je slovenska javnost seznanjena z vojaškimi dogodki na Gorjancih in ali so ti dogodki v celoti pod nadzorom slovenske politike, se pravi vlade, parlamenta in predsedstva kot vrhovnega poveljnika? Kajpak je zelo pomembno predvsem slednje vprašanje, od odgovora nanj pa tudi odvisno ali bomo s sosednjo Hrvaško živeli v miru in skladno z evropskimi dobrososedskimi normami ali se bomo šli »pobalinske« konflikte in igre, ki potencialno ogrožajo prebivalstvo ene in druge države.

In ker je tako, v nobenem primeru ne bo odveč na slovensko predsedstvo javno nasloviti vprašanje, zakaj po ozkih gozdnih cestah na Gorjancih potekajo nervozni, predvsem pa za normalne razmere veliko prehitri in prometno nevarni premiki posameznih ali v koloni vozečih vojaških vozil naše teritorialne obrambe. Kdo je ukazal nastaniti slovensko vojsko v domu IMV in planinskem domu Vinka Paderšiča na Gosposidični? In sploh: je kopičenje slovenske vojske na Gorjancih stvar ministrstva za obrambo ali predsedstva države?

Slovenija nujno potrebuje zelo jasne odgovore na zastavljena vprašanja, če noče živeti pod psihozo preteče vojne nevarnosti. Tembolj, ker stvari na Gorjancih nika- kor niso normalne. Ne samo, da prihaja do (za zdaj še verbalnih) konfliktov med vojsko, ki se ne ozira na cestnoprometne varnostne norme, in med ogroženimi doma- čini, na Gorjancih je že prišlo do incidenta. Teritorialci so napadli dva lovca in eden od njiju je dobil lažjo telesno poškodbo. Ker sta v fizičnem napadu obe strani razpolagali z orožjem, pa bi se ta incident lahko končal tudi veliko bolj tragično.

Javnost in slovensko politiko bo seveda najprej zanimalo, ali so ustrezni državni organi (vlada in predsedstvo) seznanjeni s tem incidentom. Če so, bo javnost najbrž z zanimanjem pričakovala ustrezno uradno sporočilo o tem dogodku (novo vprašanje: zakaj tega sporočila še ni?!). Saj ni znano, vsaj nam ne, da bi imela v miru teritorialna obramba kakršne koli ingerence nad civilisti. Če je torej do omenjenega incidenta prišlo na podlagi zakonitega ukrepanja slovenske vojske, potem bo tisti, ki je ukrepal, že moral pojasniti, ali je razpolagal s pooblastili, ki jih opravičuje takšna ali drugačna stopnja vojne nevarnosti. Kolikor je meni znano, ta čas v Sloveniji ne velja noben takšen ukrep. Logično vprašanje, ki iz tega izhaja, je: kaj se torej gre slovenska vojska na Gorjancih?

Pričakujemo javna pojasnila slovenske vlade oziroma njenega ministrstva za obrambo in predsedstva države. Če teh pojasnil ne bo, jih bo uredništvo Delavske enotnosti zahtevalo po uradni poti in z njimi seznanilo tudi javnost.

Ivo Kuljaj

Pri naši založbi bo v začetku novembra izšla brošura z naslovom

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Avtor brošure mag. Aleksej Cvetko bralcu na poljuden način razloži bistvene spremembe na področju zdravstvenega varstva in še posebej natančno opisuje vse oblike prostovoljnega zavarovanja občanov. Ker pri razlaganju sledi zakonu, v brošuri objavljamo tudi tega.

Brošuro lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po telefonu (061) 321-255. Prednaročniška cena je 480 tolarjev.

NAROČILNICA

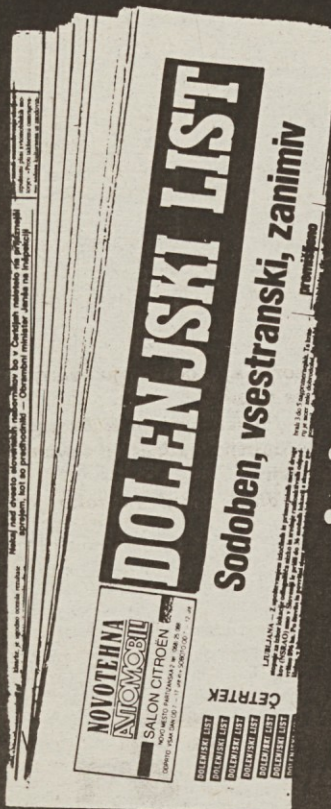
Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) knjige ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

– Naročeno mi(nam) pošljite na naslov

Ulica, poštna št., kraj
Naročeno bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

Datum: Podpis:

... pokrajinski tednik, ki poroča

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

Humoreska

Bik-kameralizem

»Stala je pripravljena, govedo pa se že zbira,« je izjavil tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok, ki je pil svoj prvi današnji pir za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

– Oho, od kdaj pa ste se začeli ukvarjati z živinorejo? smo ga vprašali.

»Saj ne gre za živinorejo, ampak za volitve.«

– Le kako morete primerjati naš parlament s talem in naše poslance z govedom?

»Saj tega nisem naredil jaz, to je storil parlament sam.«

– No, tole pa morate razložiti malce podrobneje.

»Zadnjič sem gledal po televiziji, ko je gospod od volilne komisije razlagal volilni sistem. Dejal je, da bo bodoči slovenski parlament sestavljen iz dveh teles – državnega zbora in državnega sveta. To je torej »bikameralizem« je poudaril. No, meni, ki sem sicer hodil le v socialistične šole in pospešene kurse, pa se zdi, da se ta besedica piše z dvema 'k'. Tako se kar strinjam, da bomo po volitvah dobili 'bik-kameralizem'. To pa po domače pove, da bodo v 'kameri' oziroma 'kamri' sedeli 'biki'.«

– Le kako morate prvi pravi slovenski parlament otcenjevati tako pritlehno. Saj to je nedopustno. To je skorajda protivolilna propaganda in ta je kazniva...

»Saj ste rekli protivolilna propaganda, ali ne?«

– »Da, seveda.«

»No, vidite, vse se prekriva. Sloveščina je namreč tako star jezik, da se da s sloveščino vse pojasniti.«

– Kako to mislite?

»Od kod, mislite, pride beseda 'volitve', a?«

– Od besedice voliti, izbirati torej.

»In zakaj se volitvam ne reče izbor?«

– Ne vem.

»No, vam pa jaz povem. Ker besedica 'volitve' ne izhaja iz glagola 'voliti', ki je čisto umeten, ampak iz besedice 'vol'.«

– Madona, zdaj pa še ena blasfemija. Vi bogokletnik...

»Bogokletništvo gor ali dol, sloveščina dokazuje, da bodo volili na volišče in za svoje predstavnike izvolili biki...«

– Dobro, če je že tako, kje pa so potem krave?

»Krave pa bodo ustrezno razporejene, na tisto molčečo večino, ki jo bodo malzli, in na tisto pešičo, ki se ji pravi 'svete krave' in se jih tudi dotakniti ne sme.«

Bogo Sajovic

Deželakova kazen

Janko Deželak, mož KDS in eden od avtorjev aktualne verzije predloga zakona o lastninenju, je na sindikalne zahteve, da bi delavci uveljavili razliko med izplačanimi in po kolektivni pogodbi opredeljenimi plačami pri lastninenju podjetij, dejal, da bi bilo to sprejemljivo, če bi se prej za to razliko plačali vsi prispevki. To pa je približno tako, kot če bi rekel, da denacionalizacija cerkvenih gozdov ne pride v poštev, če ne bodo župniki začeli odvajati davkov in prispevkov od ofra. Na volitvah ga čaka zaslužna (božja) kazen.

Janševe priprave

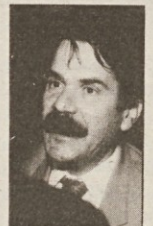
Janez Janša, slovenski obrambni minister, je na Gorjančih že začel vsesplošne priprave na vojno s sosednjo Hrvaško. Nje-

gove enote na vsakem koraku brez sramu na debelo zapravljajo denar slovenskih davkoplačevalcev, ki se jim že kolca po časih, ko jih je še tlačila okupatorska JLA. Spomenka Hribar bo že v kratkem prisiljena spisati nov esej z naslovom: »Ustavite Janšo!« Tokrat ji bodo zaploskali desni in levi.

Alenkina normalnost

Alenka Orel, spiritus movens nekega sindikata, je na nedavnem televizijskem omizju dokazala, da zna biti čisto prijetna ženska in celo normalna sindikalna aktivistka. Da se to ne bi razširilo tudi na njen sindikat, sta takoj poskrbela šef France Tomšič in hlapec Marjan Zupan. Prvi z neumnostmi, ki jih klati v predvolilni kampanji za predsednika države, drugi pa z gnilimi jajci obmetano obleko. Razlika med njima je le v tem, da račune za Tomšičem plačujeta stranka in država, čiščenje obleke pa si bo moral Zupan plačati sam.

Šusterjeva kandidatura

Dagmar Šuster, podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije, je inteligentno izkoristil neko priliko in se na TV javno zavzel za slovenske menežerje, od katerih je odvisen gmotni položaj dveh milijonov slovenskih državljanov. S tem je zvit Dagmar že najvil kandidaturu za predsednika GZS.

Kuli

Horoskop

Dobre manire

Francoška kraljica Maria Antoinetta (rojena 2. novembra 1755) je bila hčerka avstrijske cesarice Marije Terezije. Habsburžani, ki so veljali za zelo plodno dinastijo, so imeli na voljo vedno lepo število princev in princes, ki so bili tudi rodbinsko najmočnejše orodje, saj so jih poročali s potomci drugih vladarskih družin in tako ustvarjali krvna zavezništva, potrebna za koristi države in dinastije. Tudi Marija Terezija je imela veliko otrok in ena med njimi je bila Marija Antoinetta. Precej ošabno in razsipno princeso so namenili za ženo francoskemu kralju Ludviku XVI. Ker je bila doma zaradi stroge matere njena razsipnost precej brzdana, si je takrat, ko je postala prva dama svoje nove domovine, kmalu dala duška. Dvor, katerega finance so bile že tako ali tako slabe, se je zaradi nenehnih zabav, pojedinj in plesov začel dobesedno utapljati v dolgovi. Besni meščani, ki so z davki plačevali vse te zabave, so kraljici dali vzdevek »Madame Deficit« in se vse bolj upirali plačevanju vse večjih dajatev. Še toliko bolj, ker niso imeli nikakršnih političnih pravic. Te so bile pridržane samo za plemstvo. Novi finančni minister Necker, ki je bil pri ljudstvu zelo priljubljen, je svetoval »zategnitev pasu«, s čimer bi se uravnovesile razmajane finance. Ošabna kraljica pa se je s podporo prislednikov na dvoru, ki so z njeno pomočjo precej posegali v državno blagajno, da so lahko živeli »stanu dostojno«, ministru uprla in kralja pregovorila, da ga je odpustil. Odpust priljubljenega ministra, razmajana finance, težki davki in dve propadli letini zapored, vse to je ljudstvo pognalo v upor, ki se je na koncu sprevrgel v revolucijo. Absolutna monarhija je padla, fevdalni sistem je bil ukinjen in nastala je ustavna monarhija. Marija Antoinetta se s tem ni hotela sprizniti in je kralja pregovorila, naj pobegneta iz dežele, v tujini izprošita pomoč in znova obnovita staro stanje. Ulovili so ju na begu, ju vrnili v Pariz in že čez nekaj časa monarhijo ukinili, monarha pa postavili pred sodišče. Obsodili so ju na smrt. Najprej so januarja 1793 obglavili kralja Ludvika XVI., oktobra istega leta pa še med ljudstvom zelo osovraženo Marijo Antoinetto.

Ko je kraljica Marija Antoinetta šla na oder z giljotino, je bila ena od stopenjk previsoka, da bi z zvezanimi rokami lahko stopila na oder. Pristopil je rebel in ji pomagal premagati oviro. Pri tem pa mu je kraljica stopila na nogo in zvesta dvornim maniram dejala:

»Oprostite, gospod, tega nisem storila nalašč.«

V tem tednu so bili rojeni še irski pisatelj Jonathan Swift, angleški pesnik John Keats, ruski šahist Aleksander A. Aljehin, avstrijski vojskovodja feldmaršal Joseph Radetzky von Radetz, italijanski kipar in zlatar Benvenuto Cellini, slovenski pesnik France Prešeren, angleška igralka Vivien Leigh, ameriški pesnik Ezra Pound in nemški književnik Kluband.

Deni

Politik novega kova

Govori o zmanjševanju stroškov za potrebe vojske, da ne bi videli, kako jih dela.

DR. ZVONKA BODINČIČ	GLAVNO MESTO ARGOLIDE, GRČUJA	MODRO BARVILO	STARA MERSKA ENOTA ZA TOPLOTO	ALFI NIPIC	MITA	GLAVNO MESTO ARMENIJE	»ZKA DEŠKA	ETBIN KRISTAN	STRUPEN KEMIČNI PLIN	SPOJINA IZ RASTLINSKIH STROJIL	MESTO V NEBRASKI ZDA	NORDIJA BOGINJA MORJA
BEOGRAJSKA VOKALNA SKUPINA					VOLILNI KNEZ NA POLJSKEM							
ZDRAVILNA RASTLINA					PROPAGANDA MODNI MODEL							
MERSKA ENOTA ZA POSPEŠEK				LUČAJ				BIBLIJSKA OSEBA				
VNETJE ZOBNEGA TKIVA				VRSTA DETELJE				ENAKI CRKI				
AVTOR: BORUT LEVEC	IZUMRLA RESOPLAVLJIVARICA	POPRAVLJIVA ELEKTRIKALNA NAPELJIVA	KAMEN Z VDOLEHNO POBOGO	VEŠOLJEC								
TIFUS						AMERIŠKI PISATELJ (CONRAD POTTER)		UMETNO USNJE	STANE SEVER		ANTIKNO MESTO V AFRIKI	DERIVAT AMONIKA
RAHMANINOVA OPERA						ANGLEŠKO SVETLO PIVO	TOČENJE SOLZ		FIGURA PRI SAHU			NIKOLA TESLA
GRŠKA BOGINJA PRAVICE						PREBIVALKA ATEN	EGIPČANSKI BOG MODROSTI					CITROENOV MODEL VOZILA
LETOVIŠČE PRI OPATJI				PRITOK DONAVE ROMUNJI			SUITA RIMSKI-KORSAKOVA LJUDSTVO V NEPALU					MORSKI SESALEC
MITO TREFALT												
FRANCOSKI SLIKAR (MAX)						JUGOSLOV. SKAČKALKA V VISNO (AMRA)	ITALIJANSKI KOMIK					PISATELJ SAMOKOVLJIVA
KAMINNA LIPERIT							POLOPICA Z MADAGASKARJA POJAV NA VODI					MESTO NA JUŽNEM KITAJSKEM
NEZNANKA V MATEMATIKI												
TIBETANSKO GOVEDO												
ŠVEDSKO ZIMSKO-SPORTNI CENTER												

Nagradna križanka št. 44

Rešeno križanko nam pošljite do 10. novembra 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 44

Nagrade so 1.000, 700 in 500 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 42

CABOT, TORAKS, IRENA, ACETAT, PIROMAN, MINI,

RAS, AŽ, MELIK, ČENA, RISA, ABA, ARSA, GIOTTO, AL, SMALTA, ALS, AIROLO, VOSEK, KRAKOVJAK, ATINA, RIVAS, ALEP, KORK, KASA, KIM, LAZ, AAR, ARAK, SL, KRAŠKI ZIDAR, JAHTA, LAKME, ITEM, KARRER, ATAIR, MALI KARPATI, SAND, ALODIJ, OMAN

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 42

1. Milena Plaznik, Cesta zrnage 19, 61410 Zagorje ob Savi,
2. Igor Štirn, Rašiška 12, 61000 Ljubljana,
3. Tone Gostič, Lukovica 15, 61225 Lukovica

Nagrade bomo poslali po pošti.

Šef

Šef je dolgo tuhtal, kako bi se otresel tiste neprijetne tečke, ki bi mu utegnil še štiri leta dihati za

ovratnik v parlamentu in mu mešati štrene v stranki. Končno mu je kapnilo. Takoj je sklenil sklicati konvencijo stranke, na kateri so »drisko« tudi uradno imenovali za predsedniškega kandidata. Obrazložitev je kajpak podal sam šef: »... Ker se je naš pogumni mož prvi v Sloveniji zavzemal za neodvisno Slovenijo in ustanovil stranko, ki se je prva odrekla pokroviteljstvu SZDL, jaz osebno in stranka meniva, da bo naš vol na volilni dirki dosegel lep uspeh.«

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Kislo

Jesen se še naprej kislo drži. Od svoje zlate sestrične je letos presneto daleč. Vreme pa je vsaj bolj spremenljivo in zanimivo kot v prejšnjem tednu. V ponedeljek se je po deževnem jutru hitro zjasnilo. Popoldne so zrasli lepi kopasti oblaki, imeli smo prave spomladanske nevihte. Tudi temperature so bile temu primerne. Vendar v letošnjem oktobru takšno vreme ne traja dlje kot dan ali dva. V torek je, razen na Primorskem, že prevladovalo oblačno vreme, in potem vsak dan slabše, bi lahko rekli. Kdo ve, morda nas čaka tako dolgo mokro obdobje, kot je bilo poleti suho?

Se jutri in začel se bo najbolj deževen, najbolj siv in sploh najbolj neprijeten mesec v letu. Vse je seveda odvisno od vremena. November včasih prijetno preseneti. Po deževnem oktobru bi se nam to kar prileglo, kajne? Če pa bo vreme tako, kot je sedaj, si v tolažbo štejmo to, da je november dan krajši od oktobra. Ampak ljudska vremenska modrost nam kaže svetlejši dnevi: »Do vseh svetih grdo, po vseh svetih lepo.« Kakšno bo vreme prvega novembra, pa je pomembno tudi za naprej: »Vseh svetnikov mraz, o Martinju topel čas.« In »Ako je na vseh svetnikov dan lepo vreme, bo prihodnje leto čudna žira in žita.«

Moram pa reči, da za nedeljo vreme ne kaže najbolje. Obsežna dolina s hladnim zrakom se je v sredo pomaknila nad Zahodno Evropo. Tam se zadržuje ostanek hladnega zraka in bo vreme kazilo tudi za konec tedna. Povrh vsega je v nižjih zračnih plasteh začel dotekati hladnejši zrak. Deževno v soboto in nedeljo ne bo, vendar bo hladno in bolj oblačno kot ne. Kakšna kaplja dežja pa ni čisto izključena. Nedelja bo za spoznanje lepša od sobote. V začetku drugega tedna pa se bo nad srednjo Italijo pogolobil nov ciklon, ki bo sicer povzročil dotok toplejšega, a hkrati vlažnega zraka. Kaj drugega kot padavine iz tega ne more nastati.